

SAVONIA

ammattikorkeakoulu

OPINNÄYTETYÖ - AMMATTIKORKEAKOULUTUTKINTO
SOSIAALI-, TERVEYS- JA LIIKUNTA-ALA

**MITÄS MÄ NYT TEEN? –
OPAS PIELAVEDEN NUORILLE
HYVINVOINTIA TUKEVISTA JA
ENNALTAEHKÄISEVISTÄ PALVELUISTA**

Opinnäytetyö

TEKIJÄ Roosa Paananen

Koulutusala Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala	
Tutkinto-ohjelma Sosionomin tutkinto-ohjelma	
Työn tekijä(t) Roosa Paananen	
Työn nimi Mitäs mä nyt teen? - opas Pielaveden nuorille hyvinvointia tukevista ja ennaltaehkäisevistä palveluista	
Päiväys 24.04.2022	Sivumäärä/Liitteet 34/1
Toimeksiantaja/Yhteistyökumppani(t) Pielaveden kunnan nuorisotoimi	
<p>Tiivistelmä</p> <p>Opinnäytetyö toteutettiin Pielaveden kunnan nuorisotoimelle. Opinnäytetyön tarkoituksena on tuottaa Pielaveden kunnan nuorille suunnatuista hyvinvointia tukevista ja ennaltaehkäisevistä palveluista opas. Tavoitteena on saada palvelut nuorille oikea-aikaisesti ja helpommin saavutettavaksi.</p> <p>Kunnassa on tunnistettu ongelma, ettei nuorilla ole riittävästi tietoa heille suunnatuista palveluista. Vuonna 2021 tehty kouluterveyskysely vahvistaa myös oppaan tarpeen. Oppaalla tuetaan nuorten osallisuutta sisällyttämällä oppaaseen nuorille suunnattuja hyvinvointia tukevia ja matalalla kynnyksellä saatavia palveluja, jotta he voisivat saada apua, kun sitä tarvitsevat. Osallisuudella ja oikea-aikaisella palvelun saannilla pystytään ennaltaehkäisemään syrjäytymistä ja korjaavien palvelujen tarvetta. Ennaltaehkäisevään työhön panostaessa edistetään nuorten kestävää hyvinvointia sekä tehdään myös taloudellisesti viisaampia ratkaisuja.</p> <p>Opinnäytetyö on tehty kehittämistyön menetelmää käyttäen. Tuotoksena opinnäytetyöstä tehtiin paperinen ja tiedostoversiossa oleva opas nimeltään "Mitäs mä nyt teen?", jota pystytään hyödyntämään kunnan nuorisotyössä sekä verkkosivuilla. Opasta pystytään muokkaamaan ja kehittämään jatkossa toimeksiantajan ja nuorten tarpeiden mukaan. Oppaan kehittäminen jatkossa myös muille asiakasryhmille on mahdollista ja kehittäminen pystyy toimimaan muiden asiakasryhmien kanssa toimivien työntekijöiden herättelijänä tällaisen oppaan tekemisessä.</p> <p>Opinnäytetyössä käsitellään nuorten palveluita, kunnan nuorisotyötä, osallisuutta sekä syrjäytymisen ennaltaehkäisyä. Opasta varten on etsitty ja tutkittu kunnan nuorille suunnattuja palveluita erilaisilta verkkosivuilta. Opinnäytetyössä nuoria osallistetaan oppaan arvioinnissa ja sen lopullisen version valmiiksi saamisessa.</p>	
Avainsanat Kunnan nuorisotyö, nuorten palvelut, osallisuus, syrjäytyminen, ennaltaehkäisy	

Field of Study Social Services, Health and Sports	
Degree Programme Degree Programme in Social Services	
Author(s) Roosa Paananen	
Title of Thesis What to do now? - guide of welfare support and prevention services for young people in Pielavesi	
Date 24.04.2022	Pages/Appendices 34/1
Client Organisation /Partners Youth work in Pielavesi municipality	
<p>Abstract (NOTE: write/insert all your text in the grey box below, also if you use copy + paste)</p> <p>Thesis was produced for Youth work in Pielavesi municipality. The purpose of the thesis is to produce a guide of the welfare support and prevention services for young people in the municipality of Pielavesi. The aim is to make services available to young people in a timely manner and more easily accessible.</p> <p>A problem has been identified in the municipality that young people do not have enough information about the services available to them. The School Health Survey conducted in 2021 also told the needs of the guide. The guide supports the inclusion of young people by including welfare support and low-threshold services for young people so that they can get help when they need it. Inclusion and timely access to services can prevent exclusion and the need for remedial services. By investing in preventive work, the sustainable well-being of young people is promoted, and more financially wise solutions are made.</p> <p>The thesis has been done using the development work method. The output of the thesis was a paper and file-based guide called "What to do now?" which can be used in the municipality's youth work and on the website. The guide can be further modified and developed according to the needs of the client and young people. The development of the guide for other customer groups is also possible in the future, and the development work will be able to act as an inspiration for employees working with other customer groups in making guide for their customers.</p> <p>The thesis deals with youth services, municipal youth work, inclusion and the prevention of exclusion. For the guide, the municipality's services for young people have been searched for and researched on various websites. In the thesis, young people are involved in the evaluation of the guide and the completion of its final version.</p>	
<p>Keywords Municipal youth work, youth services, inclusion, exclusion, prevention</p>	

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	5
2	NUORISOPALVELUT	6
2.1	Nuorten palveluihin hakeutuminen	8
2.2	Nuorten osallisuuden tukeminen	10
2.3	Syrjäytymisen ennaltaehkäisy	12
3	KUNNALLINEN NUORISOTYÖ	15
4	KEHITTÄMISTYÖN TARKOITUS JA TAVOITE	18
5	KEHITTÄMISTYÖN MENETELMÄT	18
5.1	Toimintaympäristön kuvaus	18
5.2	Suunnittelu	19
5.3	Toteutus.....	19
5.4	Arviointi.....	22
6	POHDINTA.....	24
6.1	Kehittämistyön prosessin pohdinta	24
6.2	Kehittämistyön eettisyys ja luotettavuus	25
6.3	Ammatillinen kasvu	27
6.4	Oppaan hyödynnettävyys ja kehittämisideat	28
	LÄHTEET	30
	LIITE 1 : MITÄS MÄ NYT TEEN? - OPAS	35

1 JOHDANTO

Kunnan nuorisotyö on tärkeä osa nuorisotyötä ja on kunnissa käytetyin nuorille suunnattu palvelu sen moninaisuuden vuoksi. Kunta tarjoaa nuorille nuorisotyön avulla erilaisia vapaa-ajan tiloja kohtaamista ja osallistumista varten sekä erilaisia matalan kynnyksen tapahtumia, joihin voidaan osallistua ilmaiseksi ja omasta tahdosta (Nuorisolaki 1285/2016 § 8). Nuorison kanssa työtä tekevän asiakasryhmä on erittäin herkässä elämäntilanteessa olevia nuoria, jonka vuoksi nuorisotyössä pitää osata hyväksi käyttää mahdollisia yhteistyöryhmiä ja verkostoja sekä erilaisia apuvälineitä. Monialaisen ohjaus- ja palveluverkoston työhön kuuluu nuorille suunnattujen palvelujen yhteensovittaminen, palveluihin ohjaaminen sekä tiedonvaihdon sujuvuuden edistäminen. (Nuorisolaki 1285/2016 § 9.) Nuorisotoimi tekee moniammatillista yhteistyötä Pielavedellä. Palveluihin ohjaaminen ja palveluiden saavuttaminen on helppoa nuoriso-ohjaajan kautta. Kun palvelut ovat helpommin saavutettavissa, on palveluoppaalla myös ennaltaehkäisevä merkitys. Nuorten saavuttaessa palvelut tarpeeksi ajoissa ja oikeaan aikaan, on mahdollista ennaltaehkäistä esimerkiksi syrjäytymistä, mielenterveys- tai päihdeongelmia.

Vuoden 2021 kouluterveyskyselyä tarkasteltaessa käy ilmi, että Pielavedellä nuoret 8.-luokkaisista lukiolaisiin, kokevat saavansa vähemmän apua silloin kun sitä todella tarvitsee ja pystyvän vaikuttamaan elinympäristönsä asioihin vähemmän kuin aikaisemmin. Lukiolaiset ovat tässä vertailussa yläastelaisia prosentuaalisesti korkeammalla, mutta molemmissa ikäryhmissä laskua on havaittavissa. (THL 2021a; THL 2021b.)

Pielaveden kunta tarjoaa erilaista toimintaa ja palveluita nuorille. On kuitenkin tunnistettu, ettei nuorisolla ole riittävästi tietoa saatavilla olevista palveluista. Pielavedeltä ei tällä hetkellä löydy nuorille suunnattua palveluopasta. Kunnan sivuilla on erilaisia luetteloita, joista löytyy eri osastojen työntekijöiden puhelinnumerot, mutta ne eivät kuitenkaan saavuta nuoria. Toimeksiantajan kanssa keskusteltu oppaan tarpeesta heti alussa. Kouluterveyskyselyn tulokset kertovat kehittämisen tarpeen ajan-kohtaisuudesta, jonka vuoksi ongelmaan on hyvä tarttua nyt.

Opinnäytetyö toteutetaan kehittämistyönä. Kehittämistyön tarkoituksena on tehdä palveluopas Pielaveden kunnan nuorille suunnatuista hyvinvointia tukevista ja ennaltaehkäisevistä palveluista. Kehittämistyön tavoitteena on edistää nuorten hakeutumista oikea-aikaisesti heidän hyvinvointiaan tukeviin ja ennaltaehkäiseviin palveluihin. Opinnäytetyössä perehdytään kunnan nuorten palveluihin ja niiden saavuttamiseen. Opinnäytetyössä käsitellään kunnallista nuorisotyötä, nuorten palveluita, osallisuutta ja syrjäytymisen ennaltaehkäisyä. Toimeksiantajana opinnäytetyössä on Pielaveden kunnan nuorisotoimi.

2 NUORISOPALVELUT

Jokaisella nuorella on oikeus peruspalveluihin ja sen lisäksi opiskelevilla nuorilla on oikeus opiskelu- huollon palveluihin. Nuorten oikeudet näihin palveluihin oikeuttaa heidän myös tietää kuinka näihin palveluihin otetaan yhteyttä. Peruspalvelut mahdollistavat nuorille tuen ja avun ja mahdollisuuden turvallisuuden tunteeseen ja itsenäiseen selviytymiseen. Palveluiden saatavuus muuttuu kunnittain, mutta tietyt peruspalvelut on oltava saavutettavissa nuorille joka kunnassa. Palveluiden saavutettavuus oikea-aikaisesti olisi tärkeää, jotta nuoret saisivat tukea ja apua tilanteessaan, mutta joissain kunnissa palvelupolut saattavat olla todella epäselviä, eikä palveluita saavuteta myöskään sen takia. On todettu, että myönteiset palvelukokemukset edistävät nuorten hyvinvointia itseluottamuksen ja turvallisuuden tunteen kautta. Kun palvelujen saavutettavuutta parannetaan, voidaan nuorten syrjäytymistä ennaltaehkäistä. (THL 2022b.)

Niin kuin ihmisille haetaan tasa-arvoa, niin pyritään myös palvelut sijoittamaan tasa-arvoisesti ja tarpeenmukaisesti alueille ja kunnille. Pienet harvaan asutut kunnat omaavat luonnollisesti niukemman ja pienemmän palveluverkoston, mikä aiheuttaa haasteita palveluiden saatavuudessa ja käytössä sekä oikea-aikaisessa palvelunsaannissa. Kun alueet ja kunnat ovat eriarvoisia ja eri asemassa palveluiden suhteen, vaikuttaa se hyvinvointiin negatiivisesti. (Gissler, Kekkonen, Känkänen 2018, 34.) Kaikki kunnat eivät pysty tarjoamaan enää peruskoulun jälkeen toisen asteen koulutusmahdollisuuksia, eikä esimerkiksi kuntouttavaa työpajatoimintaa. Palveluiden perässä joko lähdetään tai palvelut jäävät hankkimatta ja käyttämättä. (Gissler, Kekkonen, Känkänen 2018, 35.)

Etsivä nuorisotyölle on myös ominaista nuorten keskuudessa liikkuminen, niin sanottu jalkautuminen. Työ ja toiminta ei ole toimistotyötä vaan täysin päinvastaista ns. jalkautuvaa nuorisotyötä. Sosiaalinen media on myös nykyaikana yksi työkenttä. (Aaltonen 2011, 43). Etsivälle nuorisotyöntekijälle nuoren arjen ja elämänhallinnan haasteista voi ilmoittaa nuori itse, nuoren vanhemmat, ystävät tai palveluita ylläpitävät viranomaiset tilanteen niin vaatiessa. Etsivä nuorisotyön asiakkuus on aina nuoresta itsestään lähtevää ja se on asiakkaan ja työntekijän yhteistyötä (Nuorisolaki 1285/2016 § 10.) Kuitenkin, jos nuori jää perusopintojen jälkeen ilman koulupaikkaa, keskeyttää opinnot ilman valmistumista tai on vapautettu varusmies- ja siviilipalveluksesta, on silloin nuoren tilannetta arvioiden harkita ilmoittamisesta nuoren kotikunnan etsivä nuorisotyöntekijälle. Tämä ei ole pakollista, jos nuoren katsotaan pärjäävän ilman tukipalveluja. Jos nuoren katsotaan tarvitsevan viipymättä tukea ja palveluita, on nuoren tiedot salassapitovelvollisuudesta huolimatta mahdollista ilmoittaa etsivä nuorisotyöntekijälle. Tällaisessa tilanteessa on kuitenkin ilmoitettava nuorelle ja alaikäisen nuoren vanhemmalle, että tiedot annetaan eteenpäin. (Nuorisolaki 1285/2016 § 11.)

Opiskeleville nuorille tärkeä nuorille suunnattu palvelu on opiskeluhoolto. Opiskeluhoollolla mahdollistetaan opiskelijan edellytykset psyykkiselle, fyysiselle ja sosiaaliselle hyvinvoinnille sekä sen kautta

hyvälle oppimiselle. Opiskeluhooltoon kuuluu niin yhteisöllinen kuin yksilökohtainen opiskeluhoolto. Yhteisöllinen opiskeluhoolto on ensisijainen ja ehkäisevä palvelu, jonka mahdollistaa koulu yhteisö sekä kouluympäristö mm. toimintakulttuurin ja osallisuuden avulla. Yksilökohtainen opiskeluhoolto on tukea antavaa, mutta edelleen ehkäisevää palvelua. Siihen sisältyy koulu- ja opiskeluterveydenhoolto, psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä mahdolliset muut yhteistyötä tekevät tahot. Nämä palvelut mahdollistavat monialaisen asiantuntijaryhmän, jonka avulla tuesta saadaan mahdollisimman yksilöllistä. (THL 2022a.) Tuoreen vuoden 2021 kouluterveyskyselyn mukaan 8.–9. -luokkalaiset ja lukiolaiset ovat käyneet vähemmän kouluterveydenhoitajalla muuten kuin terveystarkastuksessa kuin aiemmin (THL 2021e; THL 2021f). Tämä on yksi niistä huolettavista asioista, joiden takia oppaan kehittäminen on ajankohtaista: palvelut eivät ole saatavissa oikea-aikaisesti vaan pelkästään kutsuttaessa.

Ensisijaisesti nuorten mielenterveyttä pyritään edistämään yhteisötasolla laaja-alaisesti koulutetun henkilöstön, oppilasyhteisön sekä perheiden kanssa tehtävän yhteistyön avulla. Kouluympäristöllä on todella suuri vaikutus nuorten mielenterveyteen. Mielenterveyttä voidaan kouluissa yhteisö- ja yksilötasolla edistää mm. turvallisella ympäristöllä, osallisuuden mahdollistamisella, ikä- ja taitotasolle sopivilla haasteilla, onnistumisen kokemuksen mahdollisuuksilla ja positiivisella ilmapiirillä. Jos yhteisötason ehkäisevä mielenterveyttä edistävä työ ei riitä, on oppilaiden ja opiskelijoiden mahdollista käyttää opiskeluhoollon piiriin kuuluvana toisen asteen opintojen loppuun saakka juuri psykologi- ja kuraattori palveluita sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palveluita. Niin opiskeluhoollon piiriin kuuluvien nuorten kuin sitä vanhempienkin nuorten on mahdollista käyttää mielenterveyspalveluja, kuten mielenterveysneuvolaa. (THL 2021b.)

Jokaisessa kunnassa on oltava nuorten kasvu- ja elinoloista tietävä ja niitä kehittävä ohjaus- ja palveluverkosto tai muu vastaava ryhmä, jonka toiminnan kohderyhmä on kunnan nuoret. Nuorilla tarkoitetaan tässä kunnan alle 29-vuotiaita nuoria. Verkoston toiminnan tulee olla yhteistyötä tekevä, jotta eri nuorisualan järjestöt, seurakunnat ja muita nuorten palveluja tuottavat tahot pystyvät olemaan vaikuttamassa nuorten hyvinvointiin kunnassa. (Nuorisolaki 1285/2016 § 9.) Tällaisella toiminnalla taataan nuorisotyön kehittäminen ja sen monialaiset näkökulmat.

Nuorten ohjaus- ja palveluverkosto (NOP) pyrkii edistämään ja kehittämään kunnan nuorisotyötä. Verkostoilla, kuten nuorten ohjaus- ja palveluverkosto, saadaan eri toimijoiden ja organisaatioiden osaaminen käyttöön mahdollisimman tehokkaasti. Näin vältetään väärin palvelujen välillä nuorten pompottelu ja nuorille mahdollistetaan oikea-aikainen palvelujen saavuttaminen. Verkostojen toiminta antaa mahdollisuuden reagoida myös ilmiöihin monialaisesti ja moniammatillisesti hyödyntäen jokaisen vahvuuksia. Toimiminen verkostoissa antaa paremmin myös kuvaa toisten toimijoiden työstä ja toiminnasta, joten nuoren pystyy saattamaan helpommin oikeiden palveluiden luokse. (Gretschel, Mulari 2013, 30; Ahonen-Walker, Kallioma 2019, 29.) Eri informanttien näkökulmat

eroavat paljon toisistaan. Tämän vuoksi on tärkeää, että nuoret ohjautuvat oikeiden palvelujen piiriin. Nuorisotyöntekijöiden näkökulma nuorten palveluntarpeesta on erilainen kuin esimerkiksi terveydenhuollon ammattilaisen näkökulma. Vaikka näkökulmat voivat olla erilaisia, ovat molemmat kuitenkin tärkeitä nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi. (Cook, De Los Reyes, Fitzpatrick, Michel, Power, Racz, Talbott 2022.) Terveydenhuollon ammattilainen tietää ja näkee nuoren terveydenhuollon silmin sekä pystyy ohjaamaan tämän kautta nuorta tarvittaviin terveydenhuollon palveluihin.

Suomessa kerätään tilastotietoa eri kyselyiden avulla, mikä helpottaa hyvinvoinnin laajan ja ajankohittaisen tarkastelun. Tilastoihin kerätään eniten tietoa sosiaali- ja terveyspalvelujen käytöstä sekä eri etuuksien saamisesta. (Gissler, Kekkonen, Känkänen 2018, 10.) Terveydenhuollon palvelut ovat käytetyin palvelu nuorten keskuudessa. Muut nuorille suunnatut palvelut, kuten koulu- ja opiskelijahuollon palvelut, mielenterveys- ja päihdepalvelut sekä kunnan nuorisolle suunnatut palvelut ovat käyttäjämäärältään vähäisemmät. (Berg, Myllyniemi 2020, 24.) Käyttäjämäärät voivat kertoa siitä, että nämä palvelut ovat oikeasti tarvittavia tai näitä palveluja kuormitetaan liian matalalla kynnyksellä. (Berg, Myllyniemi 2020, 25.) Vaikka kunnan nuorisotyö koetaan todella käytetyksi palveluksi, jää sen käyttö vähäisemmäksi kuin terveydenhuollon ja koulu- ja opiskelija huollon palveluiden käyttö. Sitä ei voida sanoa, onko näiden palveluiden käytöllä suurta vaikutusta toisiinsa. Niiden käyttöä nuorten keskuudessa kuitenkin verrataan ja mitataan. (Berg, Myllyniemi 2020, 30) Kunnan nuorisotyö palvelee tiettyä kohderyhmäänsä ja sitä on hankala kasvattaa nopeasti. Kunnan nuorisotyöllä on kuitenkin vahva kenttä vaikuttaa nuorten palveluihin hakeutumiseen oikea-aikaisesti, koska iso massa nuoria kuitenkin käyttää palvelua.

2.1 Nuorten palveluihin hakeutuminen

Matalan kynnyksen palvelut ovat tärkeitä nuorten palveluihin hakeutumisen kannalta. Nuoret eivät halua tehdä isoa numeroa ja suurta työtä palveluiden saamiseksi. Myöskään matalan kynnyksen palvelut eivät tunnu radikaaleilta ja isoilta palveluilta, vaan piiloutuvat hyvin arkisien vapaa-ajan aktiiviteettien tai toimintojen taakse. Matalan kynnyksen palvelu antaa mahdollisuuden osallistua ja olla osallisena omasta tahdosta ja omien mieltymyksiensä mukaan, eikä siihen pääsemisen vaadi hirveitä ponnisteluja. (THL 2021d.) Esimerkkinä kehittämistyössä keskiössä oleva nuorisotilat on erittäin vakioidun ajanviettopaikka nuorten keskuudessa, eikä sitä nuoretkaan miellä palveluksi ja siksi ajautuvat sinne todella helposti.

Nuoret voivat kokea heihin suunnattuja palveluja häpeälliseksi. Tällaisia palveluja voisi olla esimerkiksi psykologilla tai terveydenhoitajalla käyminen, vaikka nämä palvelut ovat juuri heitä varten suunnattuja ja kuitenkin suhteellisen matalalla kynnyksellä saatavia. Nuorille voi olla häpeällistä myöntää, ettei pärjää oman mielensä tai arkensa kanssa ja tämän vuoksi voi jättää hänelle suunnatut palvelut käyttämättä. Madaltaaksemme kynnyksestä palveluihin hakeutumiseen, täytyisi nuorisotyön

kautta pyrkiä vähentämään palveluiden kantamaa stigmaa, niin sanottua sosiaalista leimautumista (Beauséjour, Carnevale, Zifkin, Gendron-Cloutier, Montreuil, Picard 2021).

Nuorille on tärkeää kertoa ja ilmaista, että on normaalia välillä joutua pyytämään apua ja voida huonosti, eikä se tee ihmisestä huonompaa tai heikompaa. Myös pelko syrjinnästä palveluiden käyttämisen vuoksi on suuri syy, mikseivät nuoret niitä uskalla käyttää. Tärkeää olisi saada nuorten palveluiden hakeutumisen kynnyksiä madallettua niin, että nuori ei kokisi palveluun hakeutumista raskaana, epämukavana tai haasteellisena prosessina vaan se olisi lähes yhtä rentoa, kuin käveleminen nuorisotilojen ovesta sisään. Erilaiset opitut toimintatavat seuraavat yleensä teini-ikästä aikuisuuteen. (Viner ym. 2012, 1641). Opettamalla ja ohjaamalla nuoria jo ennaltaehkäisevässä vaiheessa matalankynnyksen palveluihin voi myöhemmässä vaiheessa saada heidät ohjautumaan itse oikea-aikaisesti avun piiriin. Avun pyytämisestä ja avun piiriin hakeutumisesta kuuluisi saada rohkeuden leima. Nuorten palvelujen ollessa ajankohtaisia ja oikeanlaisia, auttaa palvelujen käyttö niin nuoria kuin heidän lähiympäristöään. (Bionat, Carmen, El Omrani, Fore ja Ghebreyesus 2021.)

Nuorten ikä vaikuttaa myös palveluihin hakeutumiseen. Eri ikäiset käyttävät enemmän eri palveluja. Terveystieteiden palvelut ovat esimerkiksi sellaisia, johon hakeutuvat tasaisesti kaikki nuoret, kun taas esimerkiksi koulu- ja opiskelijahuollon ja muun nuorisotyön käyttö ja sinne hakeutuminen vähenee, mitä lähemmäksi 29. ikävuotta tullaan. Vähemmällä käytöllä on yleisesti mielenterveys- ja päihdepalvelut, rahapeli-ongelmiin avun hakeminen ja velkaneuvonta. Etsivä nuorisotyötä käytetään eniten 20. ikävuoteen asti tasaisesti, jonka jälkeen sekin on vähenemään päin. (Berg, Myllyniemi 2020, 24.) Käyttäjien ikä ja määrät voivat kertoa enemmän tarpeesta, kuin niiden saatavuudesta. Palvelun tarve on myös jokaisen omasta näkökulmasta ja kokemuksesta kiinni. On normaalia, etteivät reilusti yli 20-vuotiaat viihdy iltapäivisin nuorisotiloilla tai lähemmäksi 29-vuotiaat tarvitse niin tiiviisti enää koulu- ja opiskelijaterveydenhuoltoa.

Palveluihin hakeutumiseen vaikuttaa myös nuorten tietämättömyys heille suunnatuista palveluista. Nuoren on vaikea käyttää palvelua tai hakeutua sellaiseen palveluun, jonka olemassaolosta tai omasta oikeudesta palvelunkäyttöön hän ei tiedä. Nuoret osaavat olla tyytyväisiä saamaansa tukeen ja apuun, koska eivät tiedä muistakaan vaihtoehtoja tai jatkopoluista. (Berg, Myllyniemi 2020, 32.) Nuoret voivat kokea hyvinkin, että saavat tarvitsemaansa palvelua, koska he ajattelevat sitä tarpeen näkökulmasta. Viranomaiset ja nuorisotyöntekijät katsovat palveluiden käyttöä hyvinvoinnin edistämisen näkökulmasta, eli riittääkö palvelut ja niiden käyttö edistämään nuorten hyvinvointia. (Berg, Myllyniemi 2020, 33.)

2.2 Nuorten osallisuuden tukeminen

Nuoriso-ohjaajan työhön kuuluu nuorten neuvonta ja ohjaus, johon palveluohjaus myös kuuluu. Nuoriso-ohjaajan työkenttä on kuitenkin niin iso, ettei ole mahdollista kyetä ohjaamaan ja opastamaan nuoria eri palveluiden pariin tai edes välttämättä havainnoimaan palveluntarvetta. Nuorisotyön opetussuunnitelmaa (NUPS) kehittäessä keskusteluissa oli ilmennyt näkökulma, jonka mukaan nuoriso-ohjaaja luo isoa ryhmää katsastaessaan nuoriin luottamussuhteen, joka mahdollistaisi loppujen lopuksi nuoriso-ohjaajan ja nuoren vuorovaikutussuhteen (Kiilakoski, Kinnunen, Djupstund 2015, 58). Tällainen vuorovaikutussuhde mahdollistaa ennaltaehkäisevän nuorisotyön ja mahdollisesti nuoren ohjaamisen palveluihin, jos tarvetta on. Kuitenkaan ei ole mahdollista, että jokaisen nuorisotioloilla käyvän nuoren kanssa pääsisi juttelemaan kaksin – voi olla saavutus, että jotkut nuoret saadaan edes äänestämään pitsapäivästä. Koska jokaista nuorta ei pystytä henkilökohtaisesti kohtaamaan vuorovaikutustilantein, on tärkeää saada apuväline tähän tilanteeseen.

Nuorisotyöhön kuitenkin kuuluu yhteistyö eri tahojen, kuten koulun, kanssa ja nuoriso-ohjaajalla tulee olla ajankohtainen tietämys palveluista sekä palveluntarjoajista. Nuoriso-ohjaaja ei kuitenkaan tee jatkuvasti ja päivittäin henkilökohtaista ja yksilöllistä palveluohjausta ja -neuvontaa, kuten esimerkiksi etsivä nuorisotyöntekijät. Nuorisotyötä tekevän on juuri tällaisen ohjauksen tarpeen ilmetessä osata ohjata nuori oikeaan paikkaan ja oikean palvelun piiriin, jotta hän saisi asianmukaista ja tarpeellista palveluohjausta tilanteeseensa. Tarjottavia palveluita on myös yli kuntarajojen sekä internetissä, ja niitä tulee käyttää hyödyksi. (Ervamaa, Haahkola, Illi, Markkola, Tukiainen & Suomalainen 2015, 2.) Nuorisotyössä on käytettävä hyväksi sitä, että nuoret ovat lähes valmiiksi aina internetissä. Erilaiset tukipuhelimet, chatit ja keskustelualustat löytyvät internetistä. Myös erilaisia applikaatioita ja palveluita on kehitetty matalan kynnyksen avuksi ja tueksi verkkoon (Ervamaa, Haahkola, Illi, Markkola, Tukiainen & Suomalainen 2015, 4).

Palveluista, tukimuodoista ja nuorten ongelmista olisi tärkeää puhua avoimesti yleisellä tasolla. Nuoret häpeävät ongelmiaan ja jäävät usein sen takia piiloon, eivätkä hanki itselleen apua ja tukea – aiheuttaen pikkuhiljaa moniongelmaisuuksia, jota on vielä hankalampi lähteä purkamaan. Syrjäytyneiden nuorten määrän arviointi on vaikeaa ja pystytään tilastoimaan syrjäytymisen riskitekijät, mutta ei syrjäytyneiden määrää. Integroitumista palveluihin, kuten koulutukseen ja työelämään pystytään tilastojen avulla kuvaamaan, mutta täydellistä määrää tästäkään ei voida tietää. Voidaan arvioida, että 3–10 prosentille nuorista on ilmennyt syrjäytymistä aiheuttavia riskitekijöitä. Kolmeen prosenttiin kuuluu ne nuoret, jotka ovat ns. saavuttamattomissa ja suurempi kymmenen prosentin nuorten määrä viittaa nuoriin, jotka eivät ole työelämässä, koulussa tai muussakaan palvelussa. (THL 2022b.)

Osallisuudella voidaan vaikuttaa positiivisesti hyvinvointiin, turvallisuuden tunteeseen sekä itsetuottamukseen. Osallisuudella pyritään vähentämään syrjäytymistä ja sitä aiheuttavaa huono-osaisuutta. Osallisuus voidaan jakaa oman elämän osallisuuteen, osallisuuteen yhteisössä ja vaikuttamisen prosesseissa sekä osallisuuteen yhteisestä hyvästä. Osallisuutta edistäessä on hyvä muistaa vapaaehtoisuus, yksilöllisyys ja kunnioitus. Osallisuudessa tärkeää on nauttiminen yhteisestä hyvästä sekä sen seurauksena osallisuuden jatkumo. (THL 2021c.)

Ihmiselle on tärkeää kuulua sellaiseen kokonaisuuteen tai yhteisöön, jossa tuntee olevansa tärkeä ja merkityksellinen sekä hän tuntee voivansa tämän keskellä vaikuttaa omiin asioihinsa, palveluihin tai vaikuttamaan yhteisiin asioihin. (Isola ym. 2017, 5.) Hyvinvointiin vaikuttaa aineelliset toimintamahdollisuudet, kuten esimerkiksi asuminen, koulutus, harrastukset ja palvelut. Aineettomia toimintamahdollisuuksia voivat olla esimerkiksi luottamus ja luovuus. (Isola ym. 2017, 3.) Niin aineettomat sekä aineelliset toimintamahdollisuudet tukevat ja edistävät osallisuutta. Nämä eivät kuitenkaan ole päivänselviä asioita, joita jokaisen olisi mahdollisuus elämäänsä saada tai ne olisivat siinä valmiina. Osallisuuteen myös liittyy vahvasti tasa-arvo niin päätöksenteon järjestelmissä, palveluissa, yhteisöissä ja markkinoissa. Se ei ole siis vain yksilön ominaisuus. Ottamalla mahdollisimman alussa mukaan palvelujen käyttäjiä palvelujen ja toimintojen kehittämiseen voidaan vaikuttaa palvelujen tehokkuuteen ja vaikuttavuuteen (Gretschel, Mulari 2013, 50).

Osallisuutta tukeakseen täytyy olla mahdollisuus vaikuttaa yksilöllisesti sekä kollektiivisesti, eli yhteisötasolla. Osallisuuden tukemiseksi ja edistämiseksi täytyy tulla kuulluksi ja saada mahdollisuus vaikuttaa asioihin, jotka vaikuttavat itseen sekä ympärillä oleviin. Ihmisellä täytyy saada olla vaikuttamismahdollisuuksia sekä mahdollisuus tulla kuulluksi ja huomatuksi omassa asemassaan. Osallisuus vaikuttamisessa voi olla mielipiteiden ja ideoiden mahdollista esiintuomista. Tärkeää on, että jokaisella olisi mahdollisuus tuntee kuuluvansa tähän yhteiskuntaan ja olevan tärkeä osa sitä omine näkökulmineen ja kokemuksineen. (THL 2022b.) YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksessa (LOS 60/1991) puhutaan lasten ja nuorten oikeuksista osallistua heitä koskevien asioiden suunnitteluun ja antaa niistä mielipiteensä, jonka kautta nuoret voivat oppia ja kehittää omaa ikätasosta tietouttaan sekä vaikuttaa itseensä liittyviin asioihin. Nuoret ovat tärkeä osa heidän palvelujensa suunnittelua ja kehittämistä, koska ovat itse asiakkaita. (LOS 60/1991 12. artikla; LOS 60/1991 13. artikla.)

On tärkeää tuntee kuuluvansa johonkin – olla osa ympärillä olevaa maailmaa (Isola ym. 2017, 16). Nuori on osallinen omaan elämäänsä ja hänellä on siihen vaikutusmahdollisuudet ja näin hän pystyy valitsemaan esimerkiksi mihin toimintaan tai palveluun hän osallistuu. Ryhmät ja yhteisöt ovat tärkeä osa osallisuutta, koska niiden kautta voi vaikuttaa itselle tärkeisiin asioihin ja saada myös tukea. Osallisuuden ja vaikuttamisen kautta pystyy myös vaikuttamaan yhteiseen hyvään, sen tuottamiseen ja jakamiseen. Yhteisen hyvän eteen panostaessaan nuori pääsee tuntemaan arvostusta tekemästään työstä. Nuorisotyö antaa mahdollisuuden nuorille myös mahdollisuuden olla osallinen vaikuttamiseen esimerkiksi Nuorisovaltuuston tai muun vastaavan ryhmän avulla. Nuorisotyöntekijän työhön

kuuluu myös toimia nuorten äänitorvena ja edistää heidän tilannettaan ja asemaansa omassa kunnassa sekä yhteiskunnassa. (Ahonen-Walker, Kalliomaa 2019, 12.)

Osallisuus voi joskus olla todella vaikeaa ja monimutkaista, koska jokainen ei ole yhtä avoin ja sosiaalisesti aktiivinen kuin toinen. Nuorten osallisuuden edistäminen ei ole niin yksinkertaista, eikä se tapahdu sormia napsauttamalla. Jotta nuoret tulisivat oikeasti osallistetuksi, se vaatii toiminnalta suunnitelmallisuutta ja toiminnan muuttamista. Nuoria osallistaessa täytyy muistaa, että nuoret ovat oikeasti itsensä ja elämänsäpiirinsä asiantuntijoita, ja heillä on paljon kokemuksellista tietoa ja perusteltuja näkökulmia eri kehittämiskohteisiin ja asioihin. (Gretschel, Kiilakoski 2007, 17.)

Osallisuudella pystytään ennaltaehkäisemään syrjäytymistä ja sen tuomia lisähaasteita. On todettu, ettei yksittäinen haaste tai ongelma elämässä vielä aiheuta nuoren syrjäytymistä tai vie elämäntilintaa, mutta huono-osaisuuden kasvaessa elämäntilinta heikkenee. Huono-osaisuuden piirteisiin kuuluu mm. työttömyys, ongelmat toimeentulossa ja asumisessa, mielenterveys- ja päihdeongelmat, terveydelliset haasteet, perhesuhteiden muutokset ja vaikeudet sekä väkivalta ja laiminlyönti. (THL 2022b.) Nuorten kohdattaessa näitä ongelmia, on tärkeää olla oikeanlaiset palvelut oikea-aikaisesti saavutettavissa.

2.3 Syrjäytymisen ennaltaehkäisy

Syrjäytyminen tapahtuu hiljaa ja huomaamatta. Syrjäytymistä voi aiheuttaa esimerkiksi koulutuksen ja työmarkkinoiden ulkopuolelle jääminen tai erilaiset elämäntilinnan haasteet. Kun nuori on koulutuksen ja työelämän ulkopuolella, ei hän ole kiinnittynyt välttämättä mihinkään. Kiinnittymistä voi hankaloittaa erilaiset ongelmat, kuten sosiaalisten tilanteiden jännittäminen, diagnosoimattomat oppimisvaikeudet, itseluottamuksen puuttuminen tai ihan tietämättömyys. Nämä ongelmat johtavat siihen, ettei nuorta välttämättä näy missään eikä häntä näin tavoita helposti. Tämän vuoksi hänen ohjaamisensa tarvittaviin tukipalveluihin on vaikeaa ja lähes mahdotonta. Syrjäytynyt nuori ei yleensä ole kovinkaan aloitteellinen tai lähde ratkaisemaan ongelmiaan itse, vaan ongelmat voivat pahentua ja kasaantua. (OKM 2020, 11.) Tässä vaiheessa ennaltaehkäisevä toiminta on jo myöhäistä ja nuori voi ollakin löydettyä jo työ- ja kouluttautumiskyvytön. Syrjäytyneisyyden ympärillä pyörii stigma ja siitä puhutaankin negatiiviseen sävyyn aivan kuin syrjäytynyt nuori olisi epäonnistunut elämässään (Lämsä 2009, 29).

Työn, koulutuksen, siviili- ja asepalveluksen ulkopuolelle jääneitä 15–29 – vuotiaita nuoria voidaan kutsua Not in Education, Employment or Training (NEET) – nuoriksi. NEET-lyhenteen ei ole tarkoitus olla leimaava, vaan kuvaa selkeästi nuoren tilannetta ja mahdollistaa myös rajatun tilastoinnin

syrjäytyneistä tai syrjäytymisriskissä olevista nuorista. Nuoret ovat todella herkkiä jäämään koulutuksen ja työmarkkinoiden ulkopuolelle, ja kerran ulkopuolelle tippuneena sinne saattaa jämähtää pidemmäksi aikaa. (Eurofound 2021.)

Syrjäytyminen ei tapahdu yhdestä tietystä syystä vaan se voi johtua monesta eri asiasta. Syrjäytymistä voi olla koulutuksellinen ja työmarkkinallinen syrjäytyminen, sosiaalinen syrjäytyminen, vallankäyttöinen syrjäytyminen tai normatiivinen eli ns. normeja rikkovan ihmisen syrjäytyminen. (Lämsä 2009, 32.) Syrjäytyminen on yleensä seuraus huono-osaisuuden kasaantumisesta ja huono-osaisuus voi olla alkujaan jo lapsuudesta ja perhesuhteista (Lämsä 2009, 39.) Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että lapsuusajan tai perheen huono-osaisuus olisi seuraus nuoruus- tai aikuisiän syrjäytymiselle (Erola, Kallio, Vauhkonen 2017, 508). Syrjäytymistä ei voi pitää ihmisen ominaisuutena tai minkäänlaisena ihmistyyppinä vaan se on seuraus huono-osaisuudesta. Huono-osainen voi olla yhdeltä osalta alueelta tai useammalta, mutta pelkästään esimerkiksi köyhyyden seuraus ei ole syrjäytyminen. (Lämsä 2009, 29.)

Mielenterveys- ja päihdeongelmat kytevätkin herkimmillään 13–22 – vuoden iässä ja puhkeavatkin useimmin 25. ikävuoteen mennessä. Ne ovat pitkäaikaisen työkyvyttömyyden ja syrjäytymisen suurimpia riskitekijöitä ja iskiessään tämän ikäisenä nuoreen, ne voivat vaatia paljonkin korjaavien palvelujen käyttöä. Lasten ja nuorten mielenterveyteen vaikuttamalla mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, jo lapsuudessa, on mahdollista välttää myöhempien mielenterveys- ja päihdeongelmien puhkeaminen. (OKM 2020, 13.) Lapsena ja nuorena tapahtuva varhainen tuki on kuitenkin tehtävä yhteistyössä lasten ja nuorten opiskelu- ja elinympäristön peruspalvelujen kanssa yhteistyössä. Tällaisia peruspalveluja on nuorisotyön lisäksi esimerkiksi koulun oppilas- ja opiskelijahuolto ja neuvolat.

Kunnalliseen nuorisotyöhön kuuluu ennaltaehkäisevä toiminta. Tämä kuuluu myös koulujen tehtäviin. Tärkeää on, että palvelujen välillä liikkuvien nuorten kiinnittyminen toiseen palveluun tapahtuu luontevasti ja varmasti, jotta nuoret eivät putoa palvelujen väliin ja jää ilman apua. Palvelujen saaminen viiveettä on ensisijaisen tärkeää. Koulutuksen ja työelämän ulkopuolelle jääneet nuoret ovat riskiryhmässä syrjäytymiseen nähden, joten heidän saavuttamisensa ja saamisensa palvelujen pariin on varmistettava. (OKM 2020, 13–14.) Kehittämällä palveluja niin, että ne ovat mahdollisimman matalalla kynnyksellä ja helposti saavutettavissa, voidaan vaikuttaa palvelujen käyttöön positiivisesti. Kunnallinen nuorisotyö ei ole kohdennettua nuorisotyötä, kuten etsivä nuorisotyö. Etsivä nuorisotyö on myös ennaltaehkäisevää matalan kynnyksen palvelua, jota nuoret voivat käyttää vapaaehtoisesti halutessaan. Kunnallisessa nuorisotyössä keskitytään suurempiin kokonaisuuksiin ja vaikuttamaan nuorten hyvinvointiin matalan kynnyksen tarjonnan kautta. Ennaltaehkäisevä nuorisotyö on kannattavaa taloudellisesti, koska se vähentää mahdollisesti tulevia korjaavien palvelujen käyttöä. (Erva-
maa, Haahkola, Illi, Markkola, Tukiainen ja Suomalainen 2015, 4–5.)

Monialainen yhteistyö nuorisopalvelujen kesellä on tärkeä osa ennaltaehkäisevää nuorisotyötä. Palvelujen yhteensovittaminen ja helppo liukuma palvelusta toiseen mahdollistaa oikeiden palvelujen ja tukitoimien tarjoamisen nuorelle oikeaan aikaan (Ervamaa, Haahkola, Illi, Markkola, Tukiainen ja Suomalainen 2015, 7.) Ennaltaehkäisevään työhön panostaessa edistetään nuorten kestävästä hyvinvointia sekä tehdään myös taloudellisesti viisaampia ratkaisuja (Ervamaa, Haahkola, Illi, Markkola, Tukiainen ja Suomalainen 2015, 4). Ennaltaehkäisevä työ tapahtuu varhaisessa vaiheessa eli yleensä ennen kuin minkäänlaista huolta on nuoresta tullut. Kun nuoren elämästä pyritään ehkäisemään huono-osaisuutta jo mahdollisimman varhain, voidaan välttää pienimpiäkin syrjäytymisen riskejä.

3 KUNNALLINEN NUORISOTYÖ

Kunnallinen nuorisotyö on käytetyin nuorisopalvelu kunnissa johtuen sen moninaisuudesta. Kunnallinen nuorisotyö tarjoaa nuorille tilat oleskeluun ja kohtaamiseen sekä mahdollistaa tapahtumien ja yhteisten reissujen kautta osallistumisen. Tapahtumat ovat usein matalankynnyksen tapahtumia, jotta niihin saataisiin mahdollisimman paljon nuoria osallistettua. (Nuorisolaki 1285/2016 § 8.)

Jokaisessa kunnassa nuorisotyötä tehdään omalla tavallaan, eikä siihen ole tiettyä ainoaa toteutustapaa. Kunnallisen nuorisotyön toimintaan vaikuttaa niin kysyntä, tarve kuin resurssit ja ne ovat jokaisessa kunnassa erilaiset. (Ahonen-Walker, Kalliomaa 2019, 11.) Kunnallinen nuorisotyö on tarkoitettu kaikkia 13–29 – vuotiaita (Nuorisolaki 1285/2016 § 3) varten ja tarjonnan tulee olla näin sen mukainen, että se vastaa näinkin laajan ikäryhmän toiveita ja tarpeita. Kunnallinen nuorisotyö on matalan kynnyksen palvelu, johon hakeutumiseen ei tarvitse ilmoittautumisia tai asiakkaaksi kirjautumista. Palvelu itsessään mahdollistaa osallistumisen ja tarjoaa erilaisia mahdollisuuksia ja kokemuksia. (Ahonen-Walker, Kalliomaa 2019, 12.)

Jotta kunnallinen nuorisotyö olisi laadukasta, tulee sen vastata kunnan nuorten tarpeisiin heidän hyvinvointinsa edistämiseksi. Nuoria on kohdeltava ja kunnioitettava jokaista omana yksilönään sekä myös ryhmänä, joka rakentaa omaa kulttuuriaan. (Kiilakoski 2019.) Vastatakseen nuorten tarpeisiin, tulee nuorten toiveet ottaa heidän toimintaansa suunnitellessa ja kehittäessä huomioon. Kunnan nuorisotyöntekijä on kuuleva korva ja myös sen kautta nuorten äänitorvi. Kunnallisen nuorisotyön tulee tarjota nuorille mielekästä osallistavaa toimintaa sekä myös mahdollistaa yksilöllinen tuki ja ohjaus. Kunnalliseen nuorisotyöhön kuuluu myös nuorten etujen ajaminen ja nuorten asioiden huomioimista päätöksenteossa sekä muiden toimijoiden kanssa toimiessa. (Ahonen-Walker, Kalliomaa 2019, 12–13.)

Laadukkaaseen kunnalliseen nuorisotyöhön vaaditaan nuorisotyöntekijältä paljon vuorovaikutusta ja sosiaalisesti aktiivista toimintaa. Aktiivisella toiminnalla ja vuorovaikutuksella mahdollistetaan nuorten osallistuminen heihin liittyviin asioihin ja päätöksiin, mikä on heidän oikeutensa (Nuorisolaki 1285/2016 § 24). Kunnallisen nuorisotyön tehtävänä on katsoa, että kunnan nuorille suunnatut palvelut vastaavat kunnan tarpeisiin sekä tukee samalla nuorten kansalaistoimintaa. Pelkästään nuorten mielipiteiden ja toiveiden kuuleminen ei riitä kunnallisen nuorisotyön kehittämiseen, vaan ideoinnissa ja kehittämisessä tulee myös kuulla nuorten perheiden, eri paikallisten järjestöjen, seurakunnan ja muiden nuorisotyötä tekevien tahojen näkökulmia. (Nuorisolaki 1285/2016 § 8.)

Vaikka nuoret ovatkin nuorisotyön kohderyhmä, on nuorien ympärillä paljon ihmisiä ja tahoja, jotka ovat heidän kanssaan tekemisissä ja vuorovaikutuksessa ja nuorisotyö vaikuttaa myös muihin, kuin

itse kohderyhmään. Useamman osapuolen näkökulma voi olla kehittämistilanteissa hyvinkin tärkeää, eikä heidän merkitystään tule unohtaa. Kunnan nuorisotyöntekijä on niin sanottu viestikapula nuorten ja päättäjien välillä. Passiivinen seuraaminen ja vain sääntöjen valvominen mahdollistaa nuorille turvallisen ympäristön, mutta nuorisotyön kehittäminen erilaisten ilmiöiden mukana on vaikeampaa. Nuorisotyötä ja sen kehittämistä on tutkittu jo vuosikymmenien ajan ja edelleen sen tutkiminen ja kehittäminen on ajankohtaista. (Cederlöf 2004, 54).

Nuorisotyön opetussuunnitelmassa (NUPS) jäsennetään hyvin nuorisotyön tehtäviä. Ulkopuolisen ja tietämättömän silmin nuorisotyö voi olla ajan viettämistä ja pelailua nuorten kanssa, eikä nähdä nuorisotyön kokonaisvaltaisuutta – eli sitä mitä nuorisotyö ja nuoriso-ohjaaja mahdollistaa kunnan nuorille. Nuorisotyöhön kuuluu vahvasti nuorten yksilöllisen kasvun ja kehityksen tukeminen. Vaikka vastuu ei vanhemmilta siirry missään vaiheessa nuoriso-ohjaajalle tai nuorisotyötä tekeville tahoille, on nuorisotyötä tekevä päivittäin tekemisissä nuorten kanssa eli suuri osa heidän arkeaan. (Kiilakoski, T., Kinnunen, V., Djupstund, R. 2015, 29-30.) Nuorisotyön avulla nuorille annetaan mahdollisuus luoda suhde luotettavaan aikuiseen. Nuorisotyöhön kuuluu yksilön huomioiminen ja ohjaaminen hyvinvointia tukeviin elämäntapoihin esimerkiksi omalla esimerkillään tai yleisin keskusteluin. Nuorisotyöhön kuuluu myös nuoriso-ohjaajan omien taitojensa ja resurssiensa arviointi nuorten tilanteessa ja hänellä on tieto sekä mahdollisuus myös tilanteen vaatiessa ohjata nuoria sellaisten palveluiden piiriin, jotka olisivat nuorten kasvun ja kehityksen kannalta tarvittavia. Nuorisotyössä tärkeää on myös se, että nuoret ovat tekemisissä toistensa kanssa. Koulussa aika menee opiskeluun ja koulun sisällä tapahtuviin asioihin, joten vapaa-ajallakin on tärkeää saada nuoret kohtaamaan toisiaan. Vapaa-ajalla nuoret pääsevät nuorisotyön ansiosta mahdollisesti retkien, tapahtumien tai iltojen kautta tutustumaan kuntaansa, kuntansa kulttuuriin ja palveluntarjoajiin. (Ahonen-Walker, Kallioma 2019, 12.)

Vaikka nuorisotyöllä ei pienellä kunnalla ole kauheasti resursseja, kuuluu siihen resurssien käyttäminen viisaasti ja tehokkaasti tavoitteisiin nähden. Nuorisotyö laajenee, muuttuu ja liikkuu nuorten mukana ja sen on vastattava nuorten tarpeisiin, jotta tavoitteisiin heidän hyvinvointinsa suhteen päästäisiin. Pienilläkin resursseilla voidaan tehdä laadukasta ja hyvää nuorisotyötä, mutta se vaatii paljon ajatustyötä ja suunnittelua. (Ahonen-Walker, Kallioma 2019 26–27.)

Nuorisotyöllä pyritään vahvistamaan nuorten hyvinvointia ja mielenterveyttä muun muassa sosiaalisen vahvistamisen kautta. Ennaltaehkäisevään nuorisotyöhön kuuluu läsnäolo ja kuunteleminen sekä ajan hermolla oleminen. Tärkeää ennaltaehkäisevässä nuorisotyössä on pitää nuorten hyvinvointia yllä jatkuvien toimenpitein ja menetelmin, eikä ajatella toiminnan tapahtuvan vasta ongelmien ilmetessä. Ennaltaehkäisevä työ säästää resursseja, koska se saattaa katkaista monia kehityspolkuja, kuten syrjäytyminen, mielenterveysongelmat ja rikollisuus. (Aaltonen 2011, 18.)

Nuorisotyöntekijän näkökulma nuorten hyvinvoinnista perustuu tilastojen seuraamisen lisäksi usein keskusteluun ja nuoren toiminnan seuraamiseen vapaa-ajan ympäristöissä. Koko ajan lisääntynyt nuorten palveluohjaus, osallisuuden vahvistaminen ja nuorten äänenä toiminen edistää nuorten hyvinvointia. (Ahonen-Walker, Kalliomaa 2019, 28.) Nuorisotyössä tärkeässä roolissa on sosiaalialan koulutukseen kuuluva palvelujärjestelmän ja palveluohjauksen osaaminen. (Arene 2017, 30). Oman kunnan ja alueen palveluiden kartoittaminen ja niiden oikea-aikainen tarjoaminen on osa nuorisotyön ennaltaehkäisevää puolta kaikkien muiden nuorisotyön muotojen ohessa. Nuorisotyössä tärkeää on puhua palveluista ja niiden tarjonnasta, jotta palvelut tulevat nuorille tutummaksi ja lähemmäksi. Yhteistyökumppaneiden kanssa verkostoituminen ja palveluiden yhteensovittaminen on nuorisotyön tehokkuutta edistävää. (Arene 2017, 30). Myös palvelujen tekeminen asiakkaalle miellyttäväksi tukee asiakkaan palvelussa pysymistä. Asiakaan kokemus palvelusta on suureksi osaksi työntekijän vastuulla ja siinä on keskityttävä eri tuotteiden tai muiden tarvikkeiden sijaan asiakkaan kokemukseen ja palvelun kautta saataviin elämyksiin. (Gissler, Kekkonen, Känkänen 2018, 7.)

Sosiaalialan näkökulmasta työntekijän vastuu nuorisotyössä on vaikuttaa asiakkaan hyvinvoinnin ja osallisuuden tukemiseen ihmisen elämänkaaren eri vaiheissa. Laaja palveluverkoston tuntemus sekä erilaisten menetelmien hyödyksikäyttö asiakastyössä on sosiaalialan ammattilaisen vahvuuksia. Palvelujen jatkuva kehittäminen ja muotoilu asiakasryhmälle sopivammaksi kuuluu sosionomin osaamisalueeseen. (Arene 2017, 6.) Tärkeää nuorisotyössä on jatkuvasti pyrkiä pysymään ajan hermolla ja miettimään vastaako nykyiset palvelut tai toimintatavat asiakasryhmän tarpeita. Työntekijänä näkökulmasta on hyvä tarkkailla, että onko esimerkiksi palveluihin pääsy ja osallistuminen kaikille mahdollista, ovatko huono-osaiset otettu huomioon, saavatko nuoret vaikuttaa heihin liittyvissä asioissa ja päätöksissä tai onko jotain uutta, mitä nuoria varten pitäisi luoda tai kehittää. (Arene 2017, 10.) Palveluiden yhteensovittaminen, niiden järjestäminen ja niihin ohjaaminen asiakkaiden tarpeiden mukaan on sosiaalialan ammattilaisen pätehtäviä ja niiden kautta pyritään edistää yhdenvertaisuutta ja osallisuutta yhteiskuntaan. (Arene 2017, 30). Kunnallinen nuorisotyö pystyy vastamaan ennaltaehkäisevillä ja matalan kynnyksen toiminnallaan sosiaalialan haasteisiin ja kuormittumiseen. Sosiaalialan ammattilaiset pystyvät myös tukemaan kunnallista nuorisotyötä omalla osaamisellaan, kuten palveluiden kehittämisellä ja palvelumuotoilulla.

4 KEHITTÄMISTYÖN TARKOITUS JA TAVOITE

Kehittämistyön tarkoituksena on tehdä palveluopas Pielaveden kunnan nuorille suunnatuista hyvinvointia tukevista ja ennaltaehkäisevistä palveluista.

Kehittämistyön tavoitteena on edistää nuorten hakeutumista oikea-aikaisesti heidän hyvinvointiaan tukeviin ja ennaltaehkäiseviin palveluihin.

5 KEHITTÄMISTYÖN MENETELMÄT

Opinnäytetyö toteutetaan kehittämistyön menetelmällä soveltaen Salonen ym. lineaarista kehittämistyön prosessimallia (Salonen, Eloranta, Hautala, Kinon 2017, 52.) Opinnäytetyössä suunnitellaan, toteutetaan ja arvioidaan opas Pielaveden nuorille hyvinvointia tukevista ja ennaltaehkäisevistä palveluista.

5.1 Toimintaympäristön kuvaus

Pielaveden kunnassa on arvioilta noin vajaa 500 13–29 – vuotiasta nuorta (Tilastokeskus 2020). Pielavedellä toimii yksi päätoiminen nuorisohjaaja sekä lain mukaiset etsivät nuorisotyöntekijät (Nuorisolaki 1285/2016 § 10). Lisäksi nuorisotyöhön liittyy vapaaehtoistoimintaa. Nuorisotyö tapahtuu pääosin siihen tarkoitetuissa tiloissa, mutta on jalkautunut erilaisiin tapahtumiin ja iltamiin myös nuorisotilojen ulkopuolelle. Nuorille järjestetään muun muassa diskoja, laskettelua, erilaisia pelitapahtumia sekä säännöllisesti järjestettävä nuorten yökahvila. Tämän lisäksi Pielaveden kunnan liikunta- ja vapaa-ajan palvelut ylläpitävät erilaisia liikuntamahdollisuuksia nuorten hyödynnettäväksi.

Nuorten palveluna toimii Pielavedellä myös Uusi Suunta – hankkeen Duunikulma, joka on kunnan työllisyyspalvelujen kehittämä hanke. Duunikulmassa tarjotaan nuorille yksilöllistä ja henkilökohtaista palvelua opintoihin ja työnhakuun liittyvissä asioissa. Duunikulman asiakkaana voi olla niin nuoret kuin aikuisetkin. Kunnan nuorisotyö, etsivä nuorisotyö ja Uusi Suunta – hanke mahdollistaa Pielavedellä hyvin tehokkaan tuen ja avun nuorten opiskeluihin ja työllistymiseen.

Kunnassa tehdään yhteistyötä lähikuntien kanssa. Monialainen ja moniammatillinen yhteistyö mahdollistaa kuntarajojen ylittävät yhteistyöt ja mahdollistaa laajempaa ja tehokkaampaa nuorisotyötä. Vierekkäistenkin kuntien yhteistyö nuorisotyössä auttaa alueellisesti nuorisoa, ja kunnat pystyvät reagoimaan ilmiöihin myös yhdessä. Monialainen ja moniammatillinen nuorisotyö mahdollistaa eri ammattien näkemykset omalta kentältään, joka antaa erilaisia näkökulmia ilmiöiden sekä ongelmien ratkaisuun tai ennaltaehkäisyyn. Verkostot ja erilaiset yhteistyöryhmät mahdollistavat nuorten elinolojen ja kasvuympäristön laajan tarkkailun ja arvioinnin, sekä oikea-aikaisen reagoinnin kehittämiskohteisiin. (Opetus- ja kulttuuriministeriö s.a. a; Nuorisolaki 1285/2016 § 9.)

5.2 Suunnittelu

Opas suunnitellaan nuorisolain mukaisesti kaikille alle 13–29-vuotiaille (Nuorisolaki 1285/2016 §3). Oppaaseen kootaan kunnan ja kunnassa toimivien organisaatioiden nuorille suunnatut palvelut, niiden tarkoitus ja miten palveluita voi hyödyntää. Tieto palveluista löytyy tällä hetkellä hajanaisesti erilaisilta verkkosivuilta. Oppaan suunnittelussa noudatetaan teorian tietoa hyvän ohjaus- ja opetusmateriaalin tuottamisesta (Meurman 2021; Paakkunainen 2021; Sarkkinen 2021; Selovuoto 2018).

5.3 Toteutus

Hyvällä oppaalla saadaan kohderyhmä kiinnostumaan oppaasta ja oppaan sisällöstä. Oppaan ensivaikutelmalla ulkonäöllään on suuri rooli oppaan käyttöön pääsemiseksi. Värit, fontit ja palveluiden sijoittelut oppaaseen tulee olemaan sellaisia, että ne käyvät nuoren ihmisen silmään ja ovat helposti löydettävissä. Oppaissa ja ohjeistuksissa tulee ottaa huomioon kohderyhmä ja missä sitä käytetään (Meurman 2021.)

Tekijä hahmottaa ensin sisällön ja sen jälkeen oppaan visuaalisuuden, mutta lukija näkee asiat päinvastoin; ensin värit, kuvat ja silmiin pistävät sanat ja muodot. (Niemi, Nietosvuori, Virikko 2006, 128.) Lukijoiden ja kohderyhmän ollessa nuoret, tulee oppaan olla nuorten silmään kutsuva ja miellyttävä, ja heidän mieltymyksiinsä on hyvä perehtyä. Tärkeää on, että opas on tehty tarpeeseen – oli se sitten lain määrittelemä tai muilla tavoin havaittu tarve (Meurman 2021.)

Oppaan tärkein asia käyttöä varten on kohdennettu sisältö, koska oppaan täytyy vastata niin toimeksiantajan sekä käyttäjän tarpeisiin ja mieltymyksiin (Paakkunainen 2021, 9.) Oppaan tulee olla nuorelle silmäänpiستävä ja mielenkiintoinen, jonka vuoksi oppaasta pyydetään palaute nuorilta. Samalla, kun nuoret ovat antamassa palautetta oppaasta, saavat he olla osallisena oppaan tekemisessä. Oppaan sisältö ja kieliasu mietitään asiakaslähtöisesti. Kielen ja käytettyjen sanojen tulee olla

sellaista, että nuorten on helppoa ymmärtää ja nuoret jaksavat myös lukea sitä (Paakkunainen 2021, 10.) Tähän asiaan voi vaikuttaa sanavalinnoilla, joilla oppaasta voi tehdä nuorille mukavamman lukea. Tärkeintä on, että siellä on nuorille tarvittavat tiedot heille selkeästi ilmaistu. On otettava huomioon se, että aikuisille jotkin asiat voivat olla päivänselviä kokemuksen vuoksi, mutta nuorille ei. Sen vuoksi oppaassa tulee olla tarvittavat tiedot ja välivaiheet toiminnalle (Sarkkinen 2021). Välivaiheet lisäävät tekstin määrää ja voivat samalla tehdä lukemisesta ja tiedonsaannista haastavampaa, jonka vuoksi käytetään lyhyitä lauseita eikä pitkiä tekstimääriä, joista tieto pitää lukemalla etsiä (Meurman 2021).

Värien käytössä ja yleensäkin visuaalisuudessa tulee ottaa huomioon niin kohderyhmä kuin saavutettavuus. Oppaassa värien tulee olla houkuttelevia, mutta ne eivät saa olla oppaan lukemista tai ymmärtämistä hankaloittavia. Värien on hyvä olla toisistaan erottuvia, mutta kontrastin ei tule olla liian voimakas. (Selovuo 2018, 10.) Visuaalisuudessa tulee ottaa huomioon mahdollisten elementtien käyttö vähentääkseen tekstin määrää ja selkeyttääkseen oppaan käyttöä (Meurman 2021). Elementtejä käyttäessä on oltava varma, että niiden käyttäminen tekee oppaasta selkeämmän lukea, eikä hankaloita sitä entisestään.

Opas nimetään siten, että se puhuttelee ja houkuttelee nuorta, ja samalla kertoo mitä tietoa opas sisältää. On tärkeää, että oppaasta löytyy tarvittava tieto nopeasti ja selkeästi. Oppaan otsikot pitäisi olla nuorta puhuttelevia sekä kertoa olemassa olevan ongelman vastauksen sijainnin. Otsikoina tai otsikoiden tukena on hyvä olla kysymysmuotoinen sanomalehtityylinen tunteisiin vetoava lausahdus. Otsikon olisi tärkeää antaa tarpeeksi tietoa tai vinkkiä alla pitämästään tiedosta. (Niemi, Nietosvuori, Virikko 2006, 126; Paakkunainen 2021, 14). Lausahdukset ja kysymykset voivat olla samantapaisia kysymyksiä, joita nuorten päässä liikkuu ongelmatilanteissa tai kysymyksiä, joita heille tulisi esittää tavatessaan. Otsikon alta on kuitenkin tärkeää löytyä myös vastaus näihin kysymyksiin tai niitä käsitteleviin aiheisiin. Muuten nuoret turhautuvat opasta lukiessaan. (Paakkunainen 2021, 14.)

Oppaassa käytetään rakenneratkaisuna asiakasryhmän vuoksi ongelmanratkaisu-rakennetta, jossa otsikossa kerrotaan ongelma ja otsikon alla annetaan tähän ongelmaan ratkaisumahdollisuus tai vastaus. Tässä tilanteessa ongelma on otsikossa esimerkiksi *'Ahdistaako? Temppuileeko mieli?'* ja otsikon alla on tässä tilanteessa mielenterveysneuvola tai oppilashuolto yhteystietoineen, yhteydenottoaikoinen ja henkilökuntineen. Koska ongelmana on tilanne, etteivät nuoret tiedä milloin ja miten mihinkin otetaan yhteyttä, vastaa otsikko ja sen alla oleva tieto tähän ongelmaan. (Niemi, Nietosvuori, Virikko 2006, 130.) Ensisijaisen tärkeää on, että otsikon alta löytyy sen osoittama tieto, eikä sisältö jää arvaamisen varaan. Jos opas tulee muussa, kuin tiedostomuodossa, on klikattavat linkit oltava todella huolellisesti valitut. (Selovuo 2018, 8).

Kun tieto on saatu oppaaseen, on tärkeää miettiä tiedon jäsenystä ja sijoittamista sivuille. Turha etsiminen ja selailu vie oppaan käytöstä kiinnostuksen, eikä se silloin enää helpota palveluiden löytämistä ja saavuttamista. Tietoa voidaan jäsentää monella eri tavalla, kuten aakkosjärjestyksessä, tärkeysjärjestyksessä, vakavuuden tai kiireellisyyden perusteella, osastoittain tai aihealueittain. (Paakkunainen 2021, 14).

Palveluiden ja palveluihin ohjaavat nettisivut sekä tiedot tulee olla kaikkien saavutettavissa. Palveluiden saavutettavuus voi riippua monesta eri asiasta ja ne tulee ottaa huomioon palveluohjauksessa. Lähes jokaisella on nykyään älypuhelin sekä internet omassa puhelimessaan, mutta on myös niitä, joilla ei ole näistä kumpaakaan. Vaikka palvelut luultavasti löytyvät oikeita hakusanoja käyttäen netistä, ei voida olettaa niiden olevan jokaisen saavutettavissa. Tämän takia on tärkeää, että palveluohjausta on internetissä nettiversiona, fyysisenä lomakkeena tai oppaana sekä myös täysin vuorovaikutuksellista palveluohjausta. Jos palvelut tietoisesti löytyvät jostain tekstimuodossa, tulee katsoa, että teksti on helposti ymmärrettävää eikä se rajoita jonkun palvelun saavuttamista. Viestinnässä, tiedonsaannissa ja palveluissa on katsottava, että käyttäjille on mahdollisimman monenlaisia tapoja saada tietoa ja tarjottavia palveluja. Suositellaankin, että palvelut olisivat sähköisenä versiona sekä myös painettuna versiona, ja tämän vuoksi myös opas tulee olemaan näissä muodoissa. (Inva-liidiliitto s.a.)

On olemassa Web Content Accessibility Guidelines (WCAG) – ohjeisto, joka on tehty saavutettavuuden toteutumiseen eri sisällöissä. Vaatimukset vaihtelevat sen mukaan, millainen sisältötyyppi on kyseessä. WCAG-ohjeiston tarvittavan saavuttaakseen oppaassa tulisi ottaa huomioon havaittavuus, hallittavuus, ymmärrettävyys ja toimintavarmuus. (Selovuo 2018, 6.) WCAG-ohjeisto on laadittu lähinnä internet-sivustoja varten, mutta sitä on hyvä soveltaa oppaaseen, joka tulee niin fyysisenä paperisena versiona sekä esimerkiksi PDF-tiedostomuodossa jaettavaksi internettiin. Opasta tehdessä vaatimuksia myötäillään niissä määrin, kuin se tällaisen sisällön tuottamisessa on mahdollista. Jotta vaatimuksia pyrittäisiin noudattamaan mahdollisimman hyvin, on katsottava kehittämistyön tuotteen olevan mahdollisimman monipuolisissa versioissa saatavilla ja sisältö on selkeällä kielellä sekä helposti ymmärrettävää. Opas ei kuitenkaan pysty olemaan täysin kaikkien saavutettavissa, mutta erilaisilla ratkaisuilla mahdollisimman hyvän saavutettavuuden pystyy takaamaan. Havaittavuutta vahvistaessa pyritään selkeään sisältörakenteeseen ja järjestykseen, värien käyttöön sekä oppaan selkeisiin piirteisiin esim. kontrastilla. (Selovuo 2018, 7.)

Nuoret viettävät paljon aikaa internetissä sekä sosiaalisessa mediassa. Tärkeää olisi, että palvelut ja nuorisotyö yleensäkin tuotaisiin sinne, missä nuoretkin ovat. Pielaveden mittakaavassa tämä tarkoittaa kouluja, nuorisotiloja ja nuorten erilaisia sosiaalisen median kanavia. Pielavedellä nuorisotyötä tekevät ovat hyvin sosiaalisessa mediassa ja saavat toiminnalleen hyvin näkyvyyttä päivityksillään. Kuitenkaan palvelut eivät tule sen kautta näkyviksi konkreettisesti – päivityksien kautta tiedetään vain, että jotain tapahtuu.

Opas tuotetaan Canva-verkkotyökalulla, joka mahdollistaa myös oppaan myöhemmän muokkaamisen ja päivittämisen.

5.4 Arviointi

Arviointivaiheessa kerättiin palaute oppaan kohderyhmältä (Sarkkinen 2021) yhteistyössä kunnan nuorisotyöntekijöiden kanssa nuorisolle järjestettävän toiminnan yhteydessä. Arviointi perustui niihin kriteereihin, jotka ovat ohjanneet oppaan tekemistä, kuten esimerkiksi oppaan sisältö, visuaalisuus ja saavutettavuus (Meurman 2021; Sarkkinen 2021). Palaute oppaasta oli mahdollista antaa kirjallisena tai suullisena, tavan sai itse valita. Suullisen palautteen antaminen omilla kasvoilla voi luoda paineita, eikä siihen tällaisessa tilanteessa tule pakottaa (Mustonen 2019, 40). Pakottaminen ja painostaminen voi vaikuttaa palautteen saamiseen, joten on pyrittävä mahdollisimman monipuoliseen palautteen antamiseen.

Palaute mahdollistaa nuorten osallistumisen kehittämistyöhön (Salonen, Eloranta, Hautala, Kinon 2017, 17). Lopullista tuotetta on muokattu palautteen mukaisesti. Nuorten täytyy saada olla osallisena heihin liittyvissä asioissa, päätöksissä ja antaa heidän vaikuttaa heihin liittyviin asioihin. Tämä on säädetty pelkästään jo nuorisolain (1285/2016 § 2) tavoitteissa ja tätä tulee soveltaa mahdollisuuksien mukaan aina, kun on mahdollista osallistaa nuoria heihin liittyvissä asioissa, päätöksissä tai muissa vaikuttamiseen liittyvissä tilanteissa.

Oppaan arviointi ja siitä saatu palaute kerättiin keskittyen hyvän oppaan kriteereihin ja niiden täyttymiseen oppaassa (Meurman 2021; Sarkkinen 2021). Nuorille annettiin oppaasta värillinen ja mustavalkoinen versio ja paperi, jossa oli apukysymyksiä palautteen antamiseen. Kysymyksiä oli liittyen oppaan ulkonäköön, ensivaikutelmaan, väreihin, kieleen, symboleihin, tiedonmäärään ja ymmärrettävyyteen sekä muihin ratkaisuihin. Nuorilta kysyttiin myös, mitä oppaasta heidän mielestään puuttuu. Tärkeää oli selittää nuorille palautelapun kautta, mitä oppaassa pitää hyvän oppaan kriteerien mukaan olla ja kuinka näitä kriteereitä on sovellettava kohderyhmän mukaan. Tässä esimerkkinä käy värien käyttö: oppaan väreinä oli alun perin sininen ja vaaleanpunainen. Tuotteen värin on oltava kohderyhmää kiinnostava tai heidän huomionsa herättävä. Palautelapussa kysyttiin värien vastaamisesta tähän kriteeriin. Opas sai heti palautetta, että vaaleanpunainen väri on jätettävä pois ja jätettävä sininen väri oppaaseen. Oppaan sininen väri on nuorten mielestä helposti lähestyttävä, ei aiheuta ylimääräistä huomiota, jos sen värinen lappu on kädessä sekä on kaikille eri sukupuolille neutraali väri.

Palautteena nuoret siis antoivat muutosehdotuksia värimaailmaan, kannustivat symbolien ja apuky-symyksen käyttöön, kehuivat nuorisolle sopivaa kieltä ja lähestymistapaa palveluihin ja kertoivat myös, että oppaasta puuttuu valtakunnallisia virka-ajan ulkopuolella toimivia yhteystietoja tuen saantiin.

Toimeksiantajalta palautetta on kysytty alusta lähtien ja viimeisimmästä versiosta palautetta kysyttiin suullisesti tarkastellen samalla opasta. Toimeksiantajalta tuli huomioita tiettyjen palvelujen puuttumisesta ja ne lisättiin oppaaseen. Tällaisia puutteita oli päihdetyöntekijän yhteystiedot ja toisen yhteystiedon tarkistaminen oikeaksi.

6 POHDINTA

6.1 Kehittämistyön prosessin pohdinta

Opinnäytetyön prosessi oli pitkä ja kivinen, mutta tuli kuitenkin hitaasti kohti päätöstään. Alun käynnistämistä vaikeudet ja prosessin etenemisvaiheiden järjeistäminen veivät paljon aikaa. Opinnäyteprosessissa oli myös reilun vuoden aikana yksi pitkä passiivinen jakso, jolloin opinnäytetyö ei edennyt ollenkaan. Osasyynä tässä oli paikkakunnan palvelujen epävarmuus yhteiskunnan tilanteen vuoksi, kun monet asiat muuttuivat eikä ollut varmaa, mitkä palvelut pysyvät. Myös teoriaosuuden rakentaminen jäi silloin passiiviseen vaiheeseen, joka teki uudestaan aloittamisesta todella vaivalloista. Opinnäytetyötä on kuitenkin lähdetty alusta lähtien tekemään innolla ja mielenkiinnolla, koska tuloksena syntyy työväline, joka helpottaisi kunnan nuorisotyötä ja vastaisi ajankohtaisiin haasteisiin ja tarpeisiin.

Opinnäytetyön tuotoksena syntyi palveluopas Pielaveden nuorille heille suunnatuista hyvinvointia tukevista ja ennaltaehkäisevistä palveluista. Palveluiden tuominen esille mahdollistaa oikea-aikaisen yhteydenoton ja tuen saannin. Oppaan sisällön etsiminen vaati paljon verkkosivujen selailua ja pohdintaa siitä, mitkä palvelut ovat tärkeimpiä tuoda oppaassa esille. Sisältöä etsiessä tuli huomattua, etteivät eri tahojen yhteystiedot ole oikeasti helposti löydettävissä – tai jos tiedot löytyvät, ei ole varmaa missä asioissa nämä tahot voivat auttaa. Jos yhteystietojen löytäminen sekä niiden käyttötarkoitus on aikuisellekin hankalaa, on se vielä hankalampaa nuorelle. Yhteystietojen etsimisen lomassa tajusin tekeväni tärkeää työtä nuorisotyön eteen ja koin tämän piinallisen verkkosivujen selaamisen välttämättömäksi onnistuakseni oppaan oikeanlaisen sisällön rakentamisessa.

Prosessin aikana on käyty muutaman kerran toimeksiantajan luona näyttämässä missä vaiheessa olen raportissa sekä oppaassa, ja hän luotti prosessin etenemiseen alusta saakka. Oppaan sisältöön hän osasi antaa neuvoja ja vinkkejä, jotka toivat oppaaseen selkeämmän ja yhtenäisemmän linjan. Toimeksiantajan kanssa sovittiin, että oppaasta tulee paperinen versio ja myös verkossa jaettava sähköinen versio, jotta sen jakaminen on helpompaa ja laajempaa. Se tuotettiin Canva-verkkotyökalulla. Canva-verkkotyökalun käyttäminen oppaan tuottamisessa mahdollistaa jatkossa muutoksien tekemisen työntekijöiden vaihtuessa tai palveluiden muuttuessa. Opas halutaan pitää kuitenkin ajan tasaisena. Oppaasta syntyy paperisena versiona haitarimallinen opas ja sähköisenä versiona helposti sosiaalisessa mediassa jaettavat PDF- ja JPG- tiedostot. Toimeksiantaja oli oppaan valmistuessa tyytyväinen tuotokseen.

Opinnäytetyön kannessa olevaksi otsikoksi jäi ”Mitäs mä nyt teen?”, joka on luultavasti vielä muokkautuva ja muuttuva osa oppaassa jatkossa. Keskittyminen kohdistui enemmän oppaan sisällä oleviin alaotsikoihin ja kysymyksiin, ja itse etusivun otsikosta tuli kevyt houkutteleva kysymys. Nuorten arvioidessa opasta ja antaessaan siitä palautetta tuli ilmi, että oppaassa olevat apukysymykset ja ohjaavat nuolisymbolit auttavat tiedon hakemisessa. Nämä asiat olivat yksiä niistä asioista, joiden toimiminen oppaassa mietitytti tekemisen aikana. Nuoret antoivat hyvin myös palautetta oppaan väristä ja he halusivat siitä sinisen. Myös valtakunnallinen ympärivuorokautinen puhelinnumero tai yhteystieto oli nuorille tarpeellinen, joten sille etsittiin oppaasta paikka.

Kehittämistyössä ei päästy osallistamaan nuoria alkuperäisen suunnitelman mukaan, koska siihen ei riittänyt aikaa. Jos oppaasta haluaisi vielä enemmän asiakaslähtöisemmän, olisi hyvä pitää kyselyitä ja haastatteluita nuorten kanssa. Nuoria pystyttiin kuitenkin osallistamaan oppaan arvioinnissa, jonka jälkeen opasta oli vielä mahdollista muokata nuorten mielipiteitä huomioiden. Opinnäytetyötä tehdessä tuli huomattua, kuinka monessa eri osassa nuorten ääntä ja näkemystä olisi tarvinnut. Oppaan sisällössä ja ulkonäössä onneksi pystyi noudattamaan hyvän oppaan ja ohjeen kriteereitä, jollaisia löytyy useilta verkkosivuilta. Arvioinnissa olisi ollut hyvä käyttää useampaa arvioijaa, mutta nopean aikataulun vuoksi arvioinnissa käytettiin aktiivisimpia tiedossa olevia nuoria, jotka oli helppo saavuttaa ja näin ollen saada heiltä myös nopeammin ja helpommin palautetta. Myös enemmän yhteistyöpalavereita olisi pitänyt pitää nuorten kanssa toimivien kanssa. Tietoa ja heidän kokemuksiaan olisi voinut tarvita oppaan rakentumisessa. Tämä onneksi on mahdollista myöhemmässä vaiheessa oppaan ollessa valmis ja jaossa.

Prosessin etenemisessä ja aikataulutuksessa olisi pitänyt olla paljon jämäkämpi. Tällaisen kokonaisuuden hallussa pitäminen saattaa olla alussa todella hankalaa, jonka vuoksi prosessin eteneminen voi passivoitua. Opinnäytetyön tekeminen yksin ja yksin sen kanssa kamppailu antaa mahtavan mahdollisuuden itsetutkistelulle, itsereflektiolle sekä koko oman tieto- ja taitokapasiteetin käytölle.

6.2 Kehittämistyön eettisyys ja luotettavuus

Kehittämistyössä sitoudutaan noudattamaan Tutkimuseettisen neuvottelukunnan tutkimuseettisiä ohjeita ja toimia hyvän tieteellisen käytännön mukaan (TENK 2012, 6). Opinnäytetyö ei ollut tutkimus, eikä siinä tutkittu ihmistä. Tämä tarkoittaa sitä, ettei siinä ole kerätty kenenkään henkilötietoja tai muita tietoja, joista voisi ihmisen tunnistaa. Opinnäytetyössä on käytetty tiedonkeruussa ja lähteinä työn aiheeseen liittyviä tutkimus- ja kirjallisuuslähteitä, joiden pohjalta opinnäytetyön teoriaosuus on rakennettu. Lähteiden aineistona on pyritty käyttämään mahdollisimman uutta ja tuoretta tietoa, vaikka osa lähteistä saattaa olla 2000-luvun alkupuolelta. Näissä lähteissä on kuitenkin otettu

huomioon, että ne sopivat silti lähteiksi. Lähteet on valittu mukailemaan ja vastaamaan opinnäytetyön aiheeseen. Opinnäytetyö menee tarkistettavaksi Turnit-ohjelmaan plagioinnintarkastukseen ennen sen julkaisua (Arene s.a., 7).

Toimeksiantajan kanssa on tehty ohjaus -ja hankkeistamissopimus ja myös sovittu tuotteen käytöstä jatkossa. (Arene s.a, 6.) Kehittämistyö valittiin vastaamaan kunnassa ilmenneeseen tarpeeseen. Vuoden 2021 kouluterveyskysely vahvisti kunnassa ilmenneen tarpeen. Kehittämistyöllä tuodaan kunnalle tarvittavia välineitä ja keinoja edistää nuorten hyvinvointia. Nuoret olivat myös vapaaehtoisesti ja omasta halustaan mukana oppaan arvioinnissa ja antoivat siitä palautetta itse valitsemallaan tavalla – joko kirjoittamalla paperille tai kertomalla suullisesti. Nuorilta ei kysytty henkilöi tietoja tai muita heihin liittyviä tietoja palautteen annossa. (Arene s.a., 9.) Sosiaalialalla pätee sosiaalialan arvot sekä sen ammattieettiset periaatteet, joiden mukaan tulee toimia. Ratkaisut, joita on tehty opinnäytetyön prosessin aikana perustuvat niihin. (Arene s.a., 5) Kohderyhmän ollessa todella muuttuva ja monimuotoinen, tulee käyttää sellaisia palautteenanto- ja arviointimenetelmiä ja tapoja, että kynnystä vastaamiseen pystyttäisiin pienentämään ja mahdollistamaan useamman henkilön osallistuminen. (Arene 2017, 31.) Jos oppaan tekemisessä ja arvioinnissa olisi kerennyt käyttää erilaisia haastattelumenetelmiä ja kyselyitä, olisi mahdollista, että tieto vastaisi vielä paremmin kohderyhmän ja toimeksiantajan tarpeita.

Jatkossa opasta muokatessa ja päivittäessä nuoria tulisi ottaa enemmän osalliseksi oppaan kehittämiseen. Opas vastaisi tällöin paremmin ajankohtaisia nuorten tarpeita. Oppaan sisällön etsimiseen käytettiin kunnan verkkosivuja, jossa on listattu kunnan palvelut ja henkilöstö. Nämä tiedot ovat jokaisen löydettävissä ja ne päivitetään tarvittaessa ajankohtaiseksi. Eri toimintasektoreiden osaaminen ja palvelujärjestelmän osaaminen sosionomi (AMK) – koulutuksen kautta antaa luotettavuutta oppaan sisällön oikein jäsentämiseen ja asiakasryhmälle suuntaamiseen (Arene 2017, 31).

Kehittämistyöstä ja siitä syntyneestä oppaasta on minulle itsellenikin hyötyä työelämässäni, koska olen itse etsivä nuorisotyöntekijä kyseisessä kunnassa ja toimistoni sijaitsee samassa paikassa kuin kunnan nuoriso-ohjaajan. Opas tulee auttamaan nuorisotyöntekijöitä Pielavedellä ja vastaa tämän hetken haasteisiin. Kun kehittämistyö on tehty oikeaan ja havaittuun tarpeeseen ja sillä on pyritty vastaamaan ilmenneisiin haasteisiin, on se luotettavampi kuin itse keksittyyn tai kehiteltyyn ongelmaan vastaaminen – niin sanotusti uuden luominen tietämättä oikeasta tarpeesta. Oppaan tavoittaessa nuoret jo varhaisessa vaiheessa nuorisotilojen puolella on mahdollista, etteivät nuoret välttämättä tarvitse esimerkiksi etsivä nuorisotyön palveluja. Oppaan vastatessa oikealla tavalla ilmenneeseen ongelmaan voidaan päästä tilanteeseen, ettei niin paljoa korjaavia palveluja tai kohdistettua nuorisotyötä tarvita.

6.3 Ammatillinen kasvu

Opinnäytetyö tehdään yleensä pareittain ja ryhmissä, jolloin tukea ja turvaa opinnäytetyön prosessin aikana saa ryhmäläisiltä. Tilanne on ollut tämän opinnäytetyön tekemisessä eri ja tekijöitä on vain ollut yksi. Myös ihmisenä ja työntekijänä olen todella itsenäinen ja tarvitsen paljon osatakseni pyytää apua tai suostua kohtaamaan omat heikkouteni. Omien heikkouksien ja vahvuuksien tunnistaminen ja niiden kehittäminen ovat suuressa roolissa prosessin ajan. Paljon puhutaan siitä, kuinka juuri omat heikkoudet pitää pystyä tunnistamaan ja hyväksymään, jotta niitä voi myös kehittää. Mielestäni prosessin aikana minulle tärkeämmäksi asiaksi ilmeni omien vahvuuksien tunnistaminen, vahvuuksiin luottaminen ja niiden kautta voimaantuminen. Tällaisten prosessien aikana saattaa välillä tuntea itsensä kovinkin saamattomaksi ja osaamattomaksi, mutta tärkeää on muistaa se matka, jonka on tähän saakka kulkenut ja omat taidot ja tieto, mitä matkan varrella on oppinut.

Opinnäytetyötäni varten olen joutunut perehtymään kunnan palveluihin tarkemmin sekä pohtimaan, kuinka tuotteeni avulla pystyisin keventämään osien palvelujen taakkaa ja ohjaamaan nuoria oikea-aikaisesti tarvittavien palvelujen piiriin. Vaikka aiemmin olen tiennyt paikkakunnan palvelut, en ollut pohtinut niitä nuoren näkökulmasta niin tarkasti, kuin luulin. Opinnäytetyön prosessin aikana jouduin hyppäämään nuoren, ei sosionomiopiskelijan, kenkiin ja katsomaan paikkakunnan palveluja niiden silmien kautta. Prosessin aikana tuli opittua, että palveluja on vaikea kehittää oikeaan suuntaan ilman kohderyhmän näkökulmaa.

Yksi tärkeimpiä asioita, jonka opin prosessin aikana on se, ettei yksi sosiaalialan ammattilainen, eli en edes minä, voi pelastaa ja kannatella kaikkia nuoria. Itse kunnan etsivänä nuorisotyöntekijänä olen valmis venymään ja paukkumaan moneksi työntekijäksi puolesta, mutta opinnäytetyön ja oppaan tekemisen kautta ymmärsin, kuinka tärkeää on juuri oikea-aikaisesti palveluihin hakeutuminen ja pääseminen sekä tärkeää on myös tajuta, kenenkä ammattilaisen osaamisalueella ollaan eri haasteiden kohdalla. Yleensä etsivä nuorisotyöntekijälle löytäneet nuoret ovat jo moniongelmaisia ja arjen haasteisiin tarvitaan apua verkostomuodossa. Jos opas toimii ja on tarpeeksi tehokas tuomaan esille nuorille suunnatut matalankynnyksen ennaltaehkäisevät ja hyvinvointia tukevat palvelut, saamme me vastattua nuorten haasteisiin varhaisemmassa vaiheessa ja ennaltaehkäistyä korjaavien palvelujen käyttöä. Minun täytyy vain luottaa omaan tuotokseeni ja toivoa, että se vielä poikii hyviä tuloksia vuosien varrella.

Opinnäytetyössä käytettiin kehittämistyönmenetelmää (Salonen, Eloranta, Hautala, Kinon 2017, 52.), eli minun tapauksessani edettiin kolmessa eri vaiheessa – suunnittelu, toteutus ja arviointi. Aikaisemmin olen edennyt erittäin epäloogisesti kaikissa eri projekteissani ja tiettenkin kokonaisuuden hallinta on ollut todella haastavaa tällöin. Minulle oli haastavaa edetä näinkin yksinkertaisessa etene- misjärjestyksessä, koska olisin halunnut koko ajan vain toteuttaa itse oppaan tekemistä. Koska tein

työni yksin, ei ollut mahdollista jakaa vastuualueita muiden ryhmäläisten kesken, joka sai minut ehkä tuntemaan, että kaikkien asioiden pitäisi edetä yhtä aikaa ja tehokkaasti. Onneksi kuitenkin tajusin, että prosessia on vaikea arvioida ennen kuin se on suunniteltu ja toteutettu. Eri vaiheisiin eteneminen oikeassa ja loogisessa järjestyksessä tietenkin sujuvoitti prosessin etenemistä, jonka vuoksi pystyin luottamaan itse prosessiin ja sen loppuun saamiseen. Opinnäytetyön prosessin läpikäyminen kehittämistyönä antaa hyvän kertauksen kaikesta, mitä kehittämis- ja innovaatio-osaamisesta on aiemmin opittu. Prosessin aikana joutui tekemään myös paljon itsereflektiota ja pohtimaan omia toimintatapoja prosessin aikana. Opinnäytetyön prosessin aikana itsereflektio ja oman toiminnan kriittinen arviointi oli todella tärkeää, koska kiire ja paine ajan loppumisesta vaikutti paljon työn laatuun. Tulevaisuutta ja seuraavia kehittämisprosessejani ajatellen olen mielestäni oppinut tämän opinnäytetyön aikana, että mitä enemmän uskaltaa olla itselleen rakentavasti kriittinen ja vaatia itseltään laadukasta työskentelyä, sitä parempi on lopputulos ja sitä varmempi itse on tekemisestään.

6.4 Oppaan hyödynnettävyys ja kehittämisideat

Itse oppaan hyötyä ja sen tehokkuutta nuorisotyön työvälineenä ei pystytä arvioimaan vielä, koska opas ei ole vielä jaossa eikä käytössä. Sitä kuitenkin pystytään hyödyntämään jokaisessa tahossa, joka on mainittu sen sivuilla. Sen lisäksi, että opas on näkyvillä verkossa sekä mahdollisesti eri tahoilla, on myös itse työntekijöiden mahdollisuus tutustua vielä nuorille suunnattuihin palveluihin. Kehittämissä mahdollistaa nuorisotyöhön vielä matalamman kynnyksen palveluohjauksen sekä sen jatkokehittämisen. Oppaassa on toimijoita eri sektoreilta, jonka vuoksi se ei tuo esille pelkästään julkisen sektorin palveluita. Oppaalla mahdollisesta myös yhdistysten ja hankkeiden hyväksikäytön nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi, mikä voi lieventää julkisen sektorin kuormittumista nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi.

Nuorille suunnatun oppaan tekeminen ja kehittäminen voi antaa alkusysäyksen myös muiden asiakasryhmien huomioimisen samanlaisella oppaalla. Koko kunnan erilaiset palveluntarjoajat kyllä löytyvät verkosta kaivamalla, mutta kehittämistyön avulla tuli huomattua, että keskittymällä yhden asiakasryhmän ilmiöihin ja tilanteeseen on tällaisen oppaan sisältö helpompi rajata ja kohdistaa. Kehittämissä ideaa jatkoa ajattelen voisi olla nuorten jakaminen vielä erilaisiin kohderyhmiin, kuten juuri alaikäiset ja täysi-ikäiset nuoret ja tehdä heille omat oppaansa. Oppaissa voi olla samoja palveluja, mutta tällä pystyttäisiin vielä vähentämään vääriin palveluihin hakeutumista ja lisäämään oikeiden palveluiden löytämistä ja käyttöä.

Vuonna 2023 tapahtuvat muutokset hyvinvointialueisiin siirtymisessä vaikuttavat myös pienen kunnan palveluihin. Hyvinvointialueet tuovat palvelut lähemmäksi asiakasta ja palveluilla aletaan vastata asiakkaiden tarpeisiin entistä enemmän (STM 2022). Tällöinen muutos voi hämmäntää

myös nuoria, koska he eivät välttämättä pysty ymmärtämään tai jaksaa olla kiinnostuneita muutoksesta. Palveluoppaan helppo päivittäminen verkkotyökalulla mahdollistaa nuorten pysymisen mukana muutoksissa, ilman että heitä sekoitetaan sellaisilla palvelujärjestelmän muutoksilla, joiden opettelu aiheuttaisi enemmän huolta kuin hyötyä. Oppaalla tuodaan jatkossa muutokset nuorille helpommin ymmärrettäväksi.

LÄHTEET

- Aaltonen, Kimmo toim. 2011. Nuorten hyvinvointi ja monialainen yhteistyö. Tietosanoma oy.
- Arene 2017. Sosionomi tuottaa hyvinvointia läpi elämänkaaren. Ammattikorkeakoulutus sosiaalialan muutoksen edistäjä. Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto. Arene ry:n työryhmän selvitys sosiaalialan tilanteesta ja kehityksestä 2017. [Verkkajulkaisu] [Viitattu: 2022-04-13] Saatavissa: http://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2018/arene_sosionomiselvitys_pitka_raportti_fin.pdf?_t=1526901428
- Arene s. a. Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset. Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto, Arene ry. [Verkkajulkaisu] [Viitattu: 2022-04-22] Saatavissa: http://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2020/AMMATTIKORKEAKOULUJEN%20OPINN%C3%84YTET%C3%96IDEN%20EETTISET%20SUOSITUKSET%202020.pdf?_t=1578480382
- Beauséjour, Carnevale, Zifkin, Gendron-Cloutier, Montreuil, Picard 2021. An exploration of youth and parents' experiences of child mental health service access. Archives of Psychiatric Nursing. Sivut 549–555. [Verkkajulkaisu] [Viitattu: 2022-03-29] Saatavissa: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0883941721001023>
- Berg P., Myllyniemi S. toim. 2020. Palvelu pelaa! Nuorisobarometri 2020. Valtion nuorisoneuvosto, Nuorisotutkimusseura/Nuorisotutkimusverkosto, opetus- ja kulttuuriministeriö ja tekijät. [Verkkajulkaisu] [Viitattu: 2022-04-14] Saatavissa: <https://tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2021/03/nuorisobarometri-2020-web-1.pdf>
- Bionat, Carmen, El Omrani, Fore ja Ghebreyesus 2021. COVID-19, Mental Health, and Young People's Engagement [Nettiartikkeli] [Viitattu: 2022-04-11] Saatavissa: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1054139X2100152X>
- Cederlöf, Petri ja Nuorisotutkimusseura 2004. Nuorisotyö ja sen haasteet pienissä kunnissa. Laadullinen tutkimus nuoriso-ohjaajien ja nuorisotyöstä vastaavien työntekijöiden työstä sekä kunnallisen nuorisotyön sisällöstä ja asemasta. Tutkimus. HUMAK. Helsinki.
- Cook, C., De Los Reyes, A., Fitzpatrick, O., Michel, J.J., Power, T.J., Racz, S.J., Talbott, E. 2022. The Needs-to-Goals Gap: How informant discrepancies in youth mental health assessments impact service delivery. [Verkkajulkaisu] [Viitattu: 2022-03-29] Saatavissa: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0272735821001574>
- Erola, Kallio, Vauhkonen 2017. Sosiaalisen huono-osaisuuden ylisukupolvisuus Suomessa. Yhteiskunta politiikka 82: 5, 501–512. [Verkkajulkaisu] [Viitattu: 2022-04-13] Saatavissa: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135433/YP1705_Vauhkonenym.pdf?sequence=2
- Ervamaa, Haahkola, Illi, Markkola, Tukiainen ja Suomalainen 2015. Lasten ja nuorten palvelut 2020 - Jotta yksikään lapsi tai nuori ei tipahda turvaverkon läpi. Erweko, Helsinki. [Verkkajulkaisu] [Viitattu: 2022-04-13] Saatavissa: https://www.erweko.fi/wp-content/uploads/2015/08/Erweko_Lasten_ja_nuorten_palvelut_2020.pdf

tattu: 2022-04-11] Saatavissa: https://www.sitra.fi/app/uploads/2017/02/Lasten_ja_nuorten_palvelut_2020-3.pdf Eurofound 2021. Työelämän ja koulutuksen ulkopuolella olevat. [Nettiartikkeli] [Viitattu: 2022-04-15] Saatavissa: <https://www.eurofound.europa.eu/fi/topic/neets>

Gissler M., Kekkonen M., Känkänen P. 2018. Nuoret palveluiden pauloissa. Nuorten elinolot -vuosikirja 2018. THL. Helsinki. [Verkkajulkaisu] [Viitattu: 2022-04-11] Saatavissa: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/137198/THL_TEE030_2018.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Gretschel, Anu, Kiilakoski, Tomi 2007. Lasten ja nuorten kunta. Kirja lasten ja nuorten osallisuudesta ja yhteisöllisyydestä. Nuorisotutkimusverkosto. Helsinki. Nuorisotutkimusseura, 77.

Gretschel, Anu, Mulari, Timo 2013. Ryhmistä verkostoksi ja verkoston toiminta laadukkaaksi. Monialaisen yhteistyöverkostojen kehittämishankkeen loppujulkaisu. Suomen Nuorisoyhteistyö – Allianssi ry & Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura. Nurmijärvi. SP-paino.

Invaliidiliitto s.a. Esteettömyys. Saavutettavuus. [Viitattu: 2021-03-01] [Verkkosivu] Saatavissa: <https://www.invalidiliitto.fi/esteettomyys/saavutettavuus>

Isola, A-M., Kaartinen H., Leemann L., Lääperi R., Schneider T., Valtari S. & Keto-Tokoi, A, 2017. Mitä osallisuus on? Osallisuuden viitekehystä rakentamassa. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL). Työpäperi 33/2017. [Verkkajulkaisu] [Viitattu: 2021-19-02] Helsinki. Saatavissa: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135356/URN_ISBN_978-952-302-917-0.pdf?sequence=1

Kiilakoski, T., Kinnunen, V., Djupstund, R. 2015. Miksi nuorisotyötä tehdään? Tietokirja nuorisotyön opetussuunnitelmasta. Humak. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura. Helsinki.

Kiilakoski, Tomi 2019. Kohti uutta vuosikymmentä. Nuorisotutkimusseura. [Nettiartikkeli] [Viitattu: 2021-02-21] Saatavissa: <https://nuorisotyö.nuoriseurat.fi/kolumni-kohti-uutta-vuosikymmenta/>

Lämsä, Anna-Liisa 2009. Tuhat tarinaa lasten ja nuorten syrjäytymisestä. Lasten ja nuorten syrjäytyminen sosiaalihuollon asiakirjojen valossa. Oulun yliopisto. [Verkkajulkaisu] [Viitattu: 2022-04-11] Saatavissa: <http://jultika.oulu.fi/files/isbn9789514290213.pdf>

Meurman, Markus 30.08.2021. Laatulöpinät podcast: Millainen on hyvä ohje? – 6 hyvän ohjeen tunnuspiirrettä. [Nettiartikkeli] [Viitattu: 2022-03-15] Saatavissa: <https://www.arter.fi/podcast/laatulopinat-podcast-millainen-on-hyva-ohje-6-hyvan-ohjeen-tunnuspiirretta/>

Mustonen, Laura 2019. Suullisen ja kirjallisen palautteen erot ja emootiot - Kirjoittamisen aine- ja maisteriopiskelijoiden näkökulmia palautteeseen. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto - Musiikin, taiteen ja kulttuurin tutkimuksen laitos. [Viitattu: 2022-04-11] Saatavissa: <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/64151/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-201905232762.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Niemi, T., Nietosvuori, L. & Virikko, H. 2006. Hyvinvointialan viestintä. Helsinki: Edita.

Nuorisolaki 1285/2016 § 10. Etsivä nuorisotyö. Kuntien nuorisotyö ja -politiikka sekä monialainen yhteistyö. Laki. Finlex. [Viitattu: 2021-02-11] Saatavissa: <https://finlex.fi/fi/laki/alkup/2016/20161285#Pidp446442752>

- Nuorisolaki 1285/2016 § 11. Tietojen luovuttaminen etsivälle nuorisotyölle. Kuntien nuorisotyö ja -politiikka sekä monialainen yhteistyö. Laki. Finlex. [Viitattu: 2021-02-11] Saatavissa: <https://finlex.fi/fi/laki/alkup/2016/20161285#Pidp446442752>
- Nuorisolaki 1285/2016 § 24 Nuorten osallistuminen, vaikuttaminen ja kuuleminen. Laki. Finlex. [Viitattu: 2020-12-11] Saatavissa: <https://finlex.fi/fi/laki/alkup/2016/20161285#Pidp447335488>
- Nuorisolaki 1285/2016 § 3. Määritelmät. Laki. Finlex. [Viitattu: 2022-03-19] Saatavissa: <https://finlex.fi/fi/laki/alkup/2016/20161285#Pidp446442752>
- Nuorisolaki 1285/2016 § 8. Kunnan vastuu. Kuntien nuorisotyö ja -politiikka sekä monialainen yhteistyö. Laki. Finlex. [Viitattu: 2021-02-11] Saatavissa: <https://finlex.fi/fi/laki/alkup/2016/20161285#Pidp446442752>
- Nuorisolaki 1285/2016 § 9. Monialainen yhteistyö. Kuntien nuorisotyö ja -politiikka sekä monialainen yhteistyö. Laki. Finlex. [Viitattu: 2021-02-11] Saatavissa: <https://finlex.fi/fi/laki/alkup/2016/20161285#Pidp446442752>
- Opetus- ja kulttuuriministeriö 2020 (OKM 2020). Valtakunnallinen nuorisotyön ja -politiikan ohjelma 2020–2023 - Tavoitteena nuoren merkityksellinen elämä ja osallisuus yhteiskunnassa. Helsinki. [Verkkojulkaisu] [Viitattu: 2022-04-11] Saatavissa: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162007/OKM_2020_2_VANUPO_fi_u.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Opetus- ja kulttuuriministeriö s.a. Kuntien nuorisotyö. [Viitattu: 2020-12-11] Saatavissa: <https://minedu.fi/kuntien-nuorisotyö>
- Paakkunainen Tuuli 4/2021. Millainen on hyvä ohje? Ohje oppaan tekijälle. Poliisiammattikorkeakoulun opinnäytetyö/AMK. [Verkkojulkaisu] [Viitattu: 2022-03-14] Saatavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/496184/ON_Paakkunainen.pdf?sequence=2&isAllowed=y
- Salonen, K., Eloranta S., Hautala, T. & Kinos, S. 2017. Kehittämistoiminta ja kehittämisen menetelmiä ammatillisessa korkeakoulutuksessa. Turun ammattikorkeakoulun oppimateriaaleja 108. Tampere: Juvenes Print - Suomen Yliopistopaino Oy. [Verkkojulkaisu] [Viitattu: 2022-03-18] Saatavissa: <https://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9789522166494.pdf>
- Sarkkinen, Marja 01.06.2021. Millainen on hyvä ohje? Kahdeksan vinkkiä ohjeiden tekemiseen työpaikalla. [Nettiartikkeli] [Viitattu: 2022-03-15] Saatavissa: <https://www.ttl.fi/tyopiste/millainen-on-hyva-ohje-kahdeksan-vinkkia-ohjeiden-tekemiseen-tyopaikalla>
- Selovuo, Kari 2018. Saavutettava sisältö - Opas suunnitteluun ja sisällöntuotantoon. [Verkkojulkaisu] Saatavissa: <https://www.hel.fi/static/hki4all/ohjeet/saavutettavuus-opas.pdf>
- Sosiaali- ja terveysministeriö 72/2022 (STM 2022). Sosiaali- ja terveydenhuollon tiedonhallinnan linjaukset ja kehittämiskohteiden priorisoinnit julkaistu. Tiedote 21.3.2022. [Verkkojulkaisu] [Viitattu: 2022-04-17] Saatavissa: <https://stm.fi/-/sosiaali-ja-terveydenhuollon-tiedonhallinnan-linjaukset-ja-kehittamiskohteiden-priorisoinnit-julkaistu>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2021a (THL 2021a). Kokee pystyvänsä vaikuttamaan joihinkin elinympäristönsä asioihin, Pielavesi: sukupuoli yhteensä %. Kouluterveyskysely. [Verkkosivu] [Viitattu: 2022-02-23] Saatavissa: https://sampo.thl.fi/pivot/prod/fi/ktk/ktk1/summary_trendi2?alue_0=259771&mittarit_0=200138&mittarit_1=200345&mittarit_2=403581&sukupuoli_0=143993#

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2021c (THL 2021c). Osallisuuden osa-alueet ja osallisuuden edistämisen periaatteet. [Verkkosivu] [Viitattu: 2022-02-24] Saatavissa: <https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/osallisuuden-edistaminen/heikoimmassa-asemassa-olevien-osallisuus/osallisuuden-osa-alueet-ja-osallisuuden-edistamisen-periaatteet>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2021d (THL 2021d). Matalan kynnyksen palvelut. [Verkkosivu] [Viitattu: 2022-02-24] Saatavissa: <https://thl.fi/fi/web/sote-uudistus/tulevaisuuden-sosiaali-ja-terveyskeskus/toimintamalleja-ja-menetelmia-tyon-tueksi/matalan-kynnyksen-palvelut>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2021e (THL 2021e). Käynyt kouluterveydenhoitajalla muuten kuin terveystarkastuksessa lukuvuoden aikana. Pielavesi: sukupuoli yhteensä %. Lukio 1. ja 2. vuosi. Kouluterveyskysely. [Verkkosivu] [Viitattu: 2022-02-23] Saatavissa: https://sampo.thl.fi/pivot/prod/fi/ktk/ktk1/summary_aluevertailu2?alue_0=601247&vuosi_0=v2019&mittarit_0=199420&mittarit_1=202791&mittarit_2=403062&sukupuoli_0=143993&kouluaste_0=161123#

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2021f (THL 2021f). Käynyt kouluterveydenhoitajalla muuten kuin terveystarkastuksessa lukuvuoden aikana. Pielavesi: sukupuoli yhteensä %. Perusopetus 8. ja 9. lk. [Verkkosivu] [Viitattu: 2022-02-23] Saatavissa: https://sampo.thl.fi/pivot/prod/fi/ktk/ktk1/summary_aluevertailu2?alue_0=601247&vuosi_0=v2019&mittarit_0=199420&mittarit_1=202791&mittarit_2=403062&sukupuoli_0=143993&kouluaste_0=161293#

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2022a (THL 2022a). Opiskeluhoolto. [Verkkosivu] [Viitattu: 2022-02-23] Saatavissa: <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/sote-palvelut/opiskeluhoolto>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2022b (THL 2022b). Nuorten syrjäytymisen ehkäisy. [Verkkosivu] [Viitattu: 2022-02-24] Saatavissa: <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/hyvinvointi-ja-terveys/nuorten-syrjaytymisen-ehkaisy>

Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2021b (THL 2021b). Kokee saavansa apua silloin, kun sitä todella tarvitsee, Pielavesi: sukupuoli yhteensä %. Kouluterveyskysely. [Verkkosivu] [Viitattu: 2022-02-23] Saatavissa: https://sampo.thl.fi/pivot/prod/fi/ktk/ktk1/summary_trendi2?alue_0=259771&mittarit_0=200138&mittarit_1=200345&mittarit_2=403405&sukupuoli_0=143993#

Tilastokeskus 2020. Kuntien nuorisotyö. Pielavesi 15–28-vuotiaiden määrä 2020. [Verkkosivu] [Viitattu: 2022-03-20] Saatavissa: <https://nuorisotilastot.fi/101/visualisoinnit/kuntien-nuorisotyö/>

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012 (TENK 2012). Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkauseräilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2012. [Verkkosivusto] [Viitattu: 2022-03-19] Saatavissa: https://tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf

Viner, Ozer, Denny, Marmot, Resnick, Fatusi, Currie 2012. Adolescence and the social determinants of health. [Verkkojulkaisu] [Viitattu: 2022-03-29] Saatavissa: https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0140673612601494?casa_token=4d_AvPPKx90AAAAA:jp23Vnt-BeSS3jmtJvkFE9661M1OvOdbMK1c2940jpeQwgCI6Gw1VIMZ27H3GaGalw-IUiUXIIU

Yleissopimus lasten oikeuksista 60/1991 (LOS). 12.–13. artikla. Laki. Finlex. [Viitattu: 2022-03-29] Saatavissa: https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sops-teksti/1991/19910060/19910060_2#idm45237815385360

LIITE 1 : MITÄS MÄ NYT TEEN? - OPAS

LIIKUNTA JA VAPAA-AIKA

Harrastukset hakusessa?
Olisiko tarvetta maksuttomaan liikunta- ja ravitsemusneuvontaan?

040 6605635
IG: pielavesiliikuntapalvelut
FB: Pielaveden liikunta- ja vapaa-aikatoimi

Pielaveden 4H

Kiinnostaako erilaiset ryhmät? Tarve jutella turvallisen aikuisen kanssa? Työpaikka etsinnässä?

Toritie 6, 72400 Pielavesi
040 3267 600

Seurakunnan nuorisotyö

Jyrki Kiukkonen
Nuorisotyönohjaaja
jyrki.kiukkonen@evl.fi
0400 811 466

Pappilantie 11
72400 Pielavesi

Kiinteistö Oy, Pielaveden vuokratilat

Ympäristöasasto, Puustellintie 10
72400 Pielavesi

Asuntosiihteeri
Laura Anttonen
040 4894 201
laura.anttonen@pielavesi.fi

Etsitkö omaa asuntoa?

PIELAVEDEN NUORISOTOIMI

MIKA TURKKA
nuorisotyöntekijä
040 4894957

Facebook:
Pielaveden Nuorisotoimi

Instagram:
pielaveden_nuorisotoimi

Snapchat:
nuorisotoimipv

MITÄS MÄ NYT TEEN?

PALVELUOPAS
PIELAVEDEN NUORILLE

AHISTAAKO? TEMPPUILEEKO MIELI?

Joskus mieli tempullee, eikä sen kanssa pärjää yksin. Näihin tilanteisiin meillä on Pielavedellä monta auttavaa keinoa.

Lasten ja nuorten puhelin 116 111
Avoaika: ma-pe 14.00-20.00, la-su 17.00-20.00

SEKASIN
-chat

Päihde- ja mielenterveysneuvola

Sari Jauhainen
sosiaaliohjaaja
044 788 5438
sari.jauhainen@vesanta.fi

017 171 054 / 017 171 055
ajanvaraus / puhelinneuvonta ma-pe klo 9-10
Muna aikoina jätö viesti vastaajaan, niin hoitoja soittoa takaisin saman päivän aikana.

SOSIAALITOIMI
Lapsi- ja perhepalvelut ja lastensuojelu:

Perhe- ja/ tai ihmissuhteissasi on haasteita, joihin tarvitset ulkopuolisen tukea?

Huoli alaikäisestä läheisestä?

sosiaalityöntekijä, lastensuojelu
040 556 7950
tiina.venalainen@pielavesi.fi

sosiaaliohjaaja, lastensuojelu
040 673 0695
tiina.mulari@pielavesi.fi

sosiaaliohjaaja, lapsiperheiden palvelut
040 525 3031
marionousainen@pielavesi.fi

Sosiaalitoimen tyypille voit laittaa viesti sähköpostia tai soittaa. Käytä tapaa, joka on itsellesi mielekkäin.

Aikuissosiaalityö:

Huoli täysi-ikäisestä läheisestä, muttet itse tiedä miten auttaa?

Olet täysi-ikäinen, mutta tarvitset tukea esim. toimeentuloasioissa, elämäntilanteissa, tukipalveluissa?

Anne Pulkkinen, sosiaaliohjaaja
040 489 4058
anne.pulkkinen@pielavesi.fi
tai
Merja Tissari, sosiaaliohjaaja
040 489 4154
merja.hannele.tissari@pielavesi.fi

Oppilashuolto:

Koulun terveydenhoitaja
Jenni Korhonen
017171139, 0447171139
Puustellin koulu
Ma-To 8-15 ja Pe 8-14

Koulupsykologi
Terhi Hartikainen
040 621 1122

Koulukuraattori
Jonna Laitinen
040 489 4164

Koulutsempari Reetta
040 665 8129
FB: Koulutsempari Reetta
SC: tsempari72400

Nämä tyypit saat kiinni myös Wilmassa!

Puustellin koulu 6.-9. luokka:

Puustellin rehtori:
Mika Aikkila
040 489 4176
mika.aikkila@pielavesi.fi

Lukio:

Lukion rehtori:
Miika Kräkin
040 489 4197
miika.krakin@pielavesi.fi

Opinto-ohjaaja
Hanna Huuskonen
040 647 2521
hanna.huuskonen@pielavesi.fi

Puustellin koulu, opettajainhuone
040 489 4178, 040 489 4179

TYÖLLISTYMINEN

EI LÖYDY TÖITÄ?
TYÖT LOPPUI?

Uusi suunta - hanke, Duunikuuma
Puistotie 11, 72400 Pielavesi

Tuula Rytönen
050 4766032

LENSITKÖ KOULUSTA PIHALLE?
ET TIEDÄ MIKÄ ALA KIINOSTAISIT?

OPISKELU

Etsivä nuorisotyö:

- koulu- ja työpaikkojen etsiminen
- omien vahvuuksien tunnistaminen
- kiinnostuksen kohteiden löytäminen
- oppilaitoksiin tutustuminen
- tukiasioiden selvittäminen
- elämäntilanteen
- nuorelle vapaaehtoista

Ansku
040 124 3978
FB: Ansku Kumpulainen (Pielaveden etsivä nuorisotyöntekijä)
SC: entpielavesi (Etsivä Ansku)

Roosa
044 297 3617
FB: Roosa Pielaveden Etsivä nuorisotyöntekijä
SC: roosa.paananen (Etsivä Roosa Pielavesi)